

Мен – жаңа форматтағы ұстазбын

КӘРІБАЙ СЫМБАТ АҒЫБАЙҚЫЗЫ

*Нұр-Сұлтан қаласы № 69 мектеп-гимназиясының
бастауыш сынып мұғалімі*

«Еліңнің ұлы болсаң, еліңе жаның ашыса, азаматтық намысың болса, қазақтың ұлттық жалғыз мемлекетінің нығайып көркеюі жолында жан терінді сығып жүріп еңбек ет. Жердің де, елдің де иесі өзін екенінді ұмытпа!»

/Н. Ә. Назарбаев./

Заман өзгеруде, менде заман талабына сай өзгере білуім керек — деген ұстаным әр ұстаздың бойынан табылуы керек.

Қазіргі әлемде болып жатқан өзгерістер әлемдік білім беру жүйесін қайта қарау қажет екендігін паш етті. Қарқынды өзгеріп жатқан әлемде білім саласындағы саясаткерлер үшін де, жалпы мектептер үшін де, соның ішінде мұғалімдер үшін де ең басты маңызды мәселе болып отырғаны: «XXI ғасырда нені оқыту керек?», «Мұғалімдер оқушыларды XXI ғасырға қалай дайындауы керек?» Қазақстан Республикасының педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының мазмұны осы мәселені шешуге бағытталған. Даму мен үйрену бір үйдің егіз балалары секілді. Бір-біріңсіз толық салынбаған сурет секілді шимай болып қала береді. Дамығың келсе үйренесің, үйрене бастасаң, дамып жатсың деген сөз!

Жаңа заман талабына сай, әлеммен бірге өзгеру мақсатымен менде деңгейлік курсты оқып, жаңа форматтағы ұстаз ретінде қалыптасып келемін. Мұғалімнің ұстанымы оның көзқарастарын қалыптастыру барысына зор ықпал етеді, ал көзқарасы белгілі бір шешімдердің қабылдануымен сыныптағы іс әрекеттерді түсіндіру көзі болып табылады. Сондықтан кез келген мұғалімнің оқыту құралдары оның өз болжамдарының, білімі мен ұстанымының, көзқарастарының жиынтығынан тұруға тиіс.

Оқытудың қандай жолы қолданылса да, қарастырылатын екі көзқарас бар. Біріншіден, оқушының жеке тұлға және әлеуметтік нысан ретіндегі келешегі, екіншіден оқытудың оқушы мен мұғалім арасындағы қарым-қатынас нәтижесі ретінде қарастырылуы. Бірінші деңгей бағдарламасы құзырлы мұғалімнің алдына оқушының жан дүниесін жақсы түсіне білу жөнінде нақты міндеттеме қойып отыр. Сондықтан мұғалімнің бойында Шульман «үш көмекші» деп атаған қасиеттер болуы тиіс.

Ұстаздар жайында халқымыздың ұлы батыры **Бауыржан Момышұлы** “Ұстаздық – ұлы құрмет. Себебі, ұрпақтарды ұстаз тәрбиелейді. Болашақтың басшысын да, данасын да, ғалымын да, еңбекқор егіншісін де, кеншісін де ұстаз өсіреді... Өмірге ұрпақ берген аналарды қандай ардақтасақ, сол ұрпақты тәрбиелейтін ұстаздарды да сондай ардақтауға міндеттіміз” деген.

Бала бойына ата-анадан кейінгі ақыл-ой, адамгершілік, әдептілік, ар-ұят, ұлттық сана-сезімді сіңіруші адам – **Мұғалім**.

Ендеше өз ісіне берілген, жаңалықты жатсынбай қабылдайтын, шәкіртінің жанына нұр құйып, өмірге өзі де бақытты болып, өзгелерді де бақытқа жеткізсем деп жүретін ұстаздардың жөні де, жолы да бөлек.

“Ұстаздық еткен жалықпас, үйретуден балаға” деп Абай атамыз айтқандай, ұстаз еңбегінің қыр-сыры мол, қиын да жауапты, шығармашылық еңбек екендігін баршамыз мойындаймыз.

Менде ұстаздық жолымды мемлекеттік тілді өзге ұлт өкілдеріне үйретуге жиырма жыл бойы арнап келемін.

Қазіргі кезде оқыту үрдісін жоспарлаудың, қолданудың және бағалаудың жүйелі әдісі ретінде жаңа педагогикалық технологиялар түрлері көбейе түсуде.

Сондықтан осындай жаңартылған педагогикалық техногиялар ішінен өз қажеттісін таңдап алу – әр мұғалім үшін жауапты да іскерлікті талап ететін іс. Сабақ түрі жаңа заман талаптарына сай өзгеріп, жаңарып отырса, жеткіншектерге оның әсері мен ықпалы ерекше болады. Олардың эмоциялық сезім-түйсіктеріне әсер ете білген ізденістерден көп пайда болатыны айтпаса да түсінікті. Дайын білімді таратуға негізделген «дәстүрлі» әдіс арқылы алынған білім оқушылардың жинақтаған өзге білімдерімен тиімді сіңісе алмайды, сол себепті де механикалық есте сақтау, үстірт білім алу жағдайлары орын алады. Бұндай жолмен оқытудан алынған механикалық түрде есте сақталған мәліметтерді емтихан кездерінде ұтымды пайдалануға болады, бірақ мән-мағынасы терең меңгерілмей, жай ғана жатталғандықтан, тақырыпты оқыту аяқталған соң немесе емтихан біткен соң керексіз болып қалады және оқушы оны өмірде пайдалана алмайды. Сындарлы оқытудың мақсаты – оқушының пәнді терең түсіну қабілетін дамыту, алған білімдерін сыныптан тыс жерде, кез келген жағдайда тиімді пайдалана білуін қамтамасыз ету.

Оқыту туралы сындарлы түсінік оқушыға нақты білім беруді мақсат тұтқан мұғалімнің өз сабақтарын оқушының идеясы мен білім-біліктілігін дамытуға ықпал ететін міндеттерге сай ұйымдастыруын талап етеді. Бұндай міндеттер оқушылардың оқыған тақырып бойынша білімдерін өз деңгейінде көрсетіп, кейбір болжамдар бойынша күмәнді ойларын білдіре алатындай, пікір-көзқарастарын нақтылап, жаңа ұғым-түсініктерін өрістетуге орайластырылып құрылады. Мұғалім қызметіндегі маңызды дүние – кейбір оқушылардың тақырыпты өзіне оңтайлы бірегей тәсілдермен меңгертіндігін жете түсінуі.

Бұл жағдайда оқушының мәселені түсіну деңгейін анықтап, оның түсінігін толықтыруға немесе қайта құруға көмектесу мұғалімнің міндеті болып табылады. Менде өз сабақтарымда жаңа технологияларды қолданып жүрмін. Деңгейлік бағдарлама бойынша жұмыс жасай бастағаннан бастап, оқушылардың бойынан өзгерістер байқала бастады. Бұрынғы дәстүрлі сабақта оқушы мұғалімнің баға қоюын тосып, қатесін тауып бергенін күтіп отырса, қазір өз қатесін өзі тауып өзі түзетуге машықтанып келеді. Бір — бірін бағалау арқылы өз қателерін түсініп, өзгеге үйрету арқылы үйреніп отырады.

Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың: «Қазақ тілі ғылым мен білімнің ,интернеттің тіліне айналды.Ешкім өзгерте алмайтын бір ақиқат бар.Ол қазақ тілі Мәңгілік Елдің мәңгілік тіліне айналды »,- деген сөзі қазақ тілінің дамуына жаңа серпін беріп отыр.Мәңгілік елдің соғатын жүрегі қазақ тілімен байланысты болады десек,онда заман тынысын тани білген адамға дамудың күретамыры ақпараттық коммуникациялық технологиялармен байланысты екендігі де айқын.

Жаңа форматтағы мұғалім жас ұрпаққа саналы тәрбие мен сапалы білім беру, ең алдымен мұғалімнің кәсіби шеберлігі екенін түсініп, әрдайым өзінің білімін жетілдіріп, шығармашылық ізденісте жүруі маңызды.

Жаңа формат мұғалімі пәнді жақсы білумен қоса, стандарт талап етіп отырған құзыреттіліктерді жете меңгеруі тиіс.

Елбасымыздың «Мәңгілік Елге» бастайтын ең абыройлы, ең мәртебелі жолында білімді шәкірт дайындаудан шаршамайтын, қазақ елінің жаңа форматты мұғалімін дайындауға атсалысып деңгейлік курсты өткізіп

жүрген білімді де, білікті тренерлердің еңбектері біз үшін баға жетпес нұсқау болып отыр. . Әлемнің озық елдері арасында Қазақстанның білімді жастарының орны ерекше болып шарықтай берсін.

Джон Дьюи мен Дональд Шонның «рефлексиялық оқыту» технологиясында немесе Абай Құнанбаевтың он бесінші сөзінде айтылғандай әр адам өз ісіне есеп бере білсе нәтижеге жетері анық деп санаймын..

№ F00041 07.10.2021 ж

Мен – жаңа ғасыр педагогімін

ҚАЛДЫБЕК ТОЛҒАНАЙ ҒАЛЫМЖАНҚЫЗЫ

Нұр-сұлтан қаласы

№ 69 мектеп-гимназиясының бастауыш сынып мұғалімі

«Ел есінде бір жыл қалғың келсе – ас бер, он жыл қалғың келсе – ағаш отырғыз, ал мәңгі қалғың келсе – бала тәрбиеле» дейді халық даналығы.

Мен үшін қастерлі де, қасиетті мамандық ол – ұстаздық жолы.

Мамандықты таңдау – әр адам үшін ең маңызды шешім.

Мен үнемі Ж.Аймауытовтың «Мамандықтың жаманы жоқ, бірақ мұның кез келгеніне икемділік қажет, бұл – жай күнелту, тамақ асыраудың ғана жолы емес, үлкен өнерді, зор шеберлікті қажет ететін нәрсе» деген сөзін өзіме жол сілтер Темірқазық қып алдым. Сөйттім де «Ұстаздық» деп аталатын қиын да қызық соқпаққа алып барар мамандықты таңдауға бел будым.

Өйткені мектеп өмірі мен үшін ыстық, тым жақын. Бала күнімнен санама сіңген қоңырау үні, 45 минуттық білімнің тылсым құдіреті өзіне шықыратын да тұратын. Осы арман желкені салиқалы да салмақты ұстаздарымның жолын жалғастыруға себеп болды.

Ұстаздық еткен жалықпас,

Үйретуден балаға, – деп, ұлы Абай атамыз айтқандай, М.Өтемісов атындағы мемлекеттік университетінде білім алғанан кейін Сырым ауданына қарасты Қызылағаш орта мектебінде, кейін Бұлан орта мектебінде қазақ тілі мен әдебиеті пәндерінің мұғалімі болып жұмыс жасадым. Мектеп ұжымындағы әрбір ұстаздың бойында болатын төзімділік, сыпайылық, адамгершілік, еңбексүйгіштік сияқты жақсы қасиеттерді бойыма сіңірдім. Тәжірбиелі ұстаздардан шәкірттермен жұмыс жасау әдістерін, оларды жақсы көруді, көңілін таба білуді үйрендім. Міне, биыл осынау қастерлі мамандықтың тұтқасын ұстағаныма да 18 жылдың жүзі болыпты. Қиыны мен жеңілі, қызығы мен қуанышы мол болған еңбек жолымдағы педагогикалық ұстанымым – үнемі жаңалыққа ұмтылып, ақпарат ағымында заманауи алдыңғы қатардан көріну және әр оқушының бойынан жақсылық тауып, бұлақтың көзін ашу арқылы биік мақсаттарға жетелеу.

Б.Момышұлы «Ұстаз – ұлық емес, ұлы қызмет»дейді. Ал ұстаздық – мен үшін биік шың іспетті. Өзіңнің аңсаған шыңыңа шығу үшін талай еңбектенесің. Ал сол шыңға жету жолындағы талай бұрмалаң да шатқал, қиын да қалтарыстарына төзе білетініме сенімім мол.

Жебеп тұрар, демеп тұрар арқада,
Болу керек құдіретті төрт ана.
Туған жері – түп қазығы, айбыны,
Туған тілі – сатылмайтын байлығы,
Туған дәстүр, салт-санасы – тірегі,

Қадамына шуақ шашар үнемі, – деп М.Шаханов ағамыз жырлағандай, адам баласының өміріндегі төрт ананның бірі болып табылатын – қазақ тілі мен қазақ әдебиетінің мұғалімі болу – аса жауапкершілікті іс деп білемін.

Осындай жаһандану заманына тұспа-тұс келген біздің шәкірттеріміздің бойына ұлттық рухымызды сіңіріп, тілі мен дінін, ділін берік ұстанған ұрпақ оқыту, тәрбиелеу барысында қазақ тілі мен әдебиеті пәндерінің мұғалімінің мойнына жүктелетін міндет зор. Сондай-ақ қазіргі білім беру саласының алдында тұрған басты мәселе – жаңа форматты ұстаз қалыптастыру. Бүгінде ұстаздар қауымы үстелдің бір шетінде «мен ұстазбын» деп тұрып алмай, бақылаушы, жазалаушы, тексеруші қызметін әрі ысырып тастап, ізденуші, зерттеуші, шығармашылықпен жұмыс жасайтын жаңашыл болса деп ойлаймын.

«Ескіден қол үзіп, жаңаға қол жеткізгендер ғана мұғалім бола алады» деп Қытайдың дана ойшылы Конфуций айтқандай, ХХІ ғасырдың талабына сәйкес 2014 жылы ҚР педагог кадрларының біліктілігін арттырудың деңгейлі бағдарламалары аясында екінші деңгей (ілгері) бағдарламасы бойынша курсты аяқтап, сертификатқа ие болдым.

Иә, мен қазіргі заман педагогімін. Осы жолда өз алдыма шәкірттерге терең білу барысында мақсаттар қойдым. Менің ойымша, қазіргі педагогикалық тәжірибеде тиімділікке қол жеткізу үшін Кембридж бағдарламасын жеті модульді сабақта тиімді пайдалану, яғни оқушыға өзіне дұрыс шешім табу және алға қойылған міндеттерді шешу үшін шығармашылықпен және сын тұрғысынан ойлауға мүмкіндік беру керек. Мен өзімнің шәкірттеріме бағыт-бағдар беремін, ал алдымдағы шәкірт оны жүзеге асырады. Жан-жақты өз пікірлерін айтып, ойларымен бөліседі. Өз сабақтарымда қолданатын әдістер мен тәсілдер заман талаптарына сәйкес келеді және оқушыларыма ұнайды. Жаңа ғасыр педагогі, бұл – рефлексивті педагог. Әрбір мұғалім үнемі өзін-өзі жетілдіріп және де рефлексия тәжірибесінде ғана бұл өсуге ықпал етеді.

Мен жұмыс жасап жүрген шағын жинақты мектепте әр түрлі оқушылар бар және әр оқушының ойлауы мен қабылдауы да әр түрлі деңгейде. Кей кезде жаңартылған білім беру жүйесінде топқа, жұпқа бөліп жұмыстану кездерінде қиындықтар да кездесіп жатады.

Осындай кездерде шетел ғалымы Генри Фордтың «Бұған дейін жасағандардың бәрін одан да жақсырақ етіп жасауға болады» деген сөзін есіме аламын да, өзімнің тәжірибемде жинақтаған әдіс-тәсілдерге сүйенемін.

Менің шәкірттерім менен әр күн сайын жаңалықтар күтеді және олардың сенімін ақтамауға болмайды.

Менің мамандығым менен тұрақты жұмылдыруды талап етеді.

Мен бәсекеге қабілетті жастарды дамыту және тәрбиелеу үшін барлық жаңалықтарды білуге міндеттімін. Мен мұғаліммін, «Өз болашағымды» оқытамын, болашақ дәрігерлер, мұғалімдер, инженерлер, әскери және барлық болашақ мамандарын даярлаймын.

Менің түсінігімде, жаңа ғасыр педагогы – өз ісінің кәсіби шебері, ол білім көзі болып қалу ғана емес, оқыту үрдісінің белсенді қатысушысы.

Әрбір баланы оқу үрдісіне тарту оңай, бірақ кейде мұны жүзеге асыру қиын. Тек әдістемені жақсы меңгерген педагог сыныптағы жұмысты дұрыс ұйымдастыра алады.

Қазір ХХІ ғасыр. «Заманға сай қадам басып барамын ба?» деген сұрақ мені де толғандырады. Жаһандану дәуірінің талаптарына сәйкес келе ме?

Менің ойымша, бұған жауап: «жоқ» болуы да мүмкін емес.

Мен – жаңа ғасыр педагогімін. Мен өзімнің білімім мен біліктіліктілігіме сенемін, әр түрлі оқыту құралдарын тиімді пайдаланамын, сабаққа дайындыққа шығармашылықпен келемін.

Ал ең бастысы, менің біліктілігім, мен «Өз болашағымды» оқытамын!

№ F00042 07.10.2021 ж

**Бастауыш сыныпта сын тұрғысынан
ойлау технологиясын тиімді қолдану**

КЕНЖЕҒАЛИ ГҮЛБАҒРАМ ҚАЙРАТҚЫЗЫ

Нұр-сұлтан қаласы

№ 69 мектеп-гимназиясының бастауыш сынып мұғалімі

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында «Білім беру жүйесінің басты міндеті ұлттық және адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдарға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау; оқытудың жаңа технологияларын енгізу; білім беруді ақпараттандыру, халықаралық галамдық коммуникациялық желілерге шығу» деп, білім беру жүйесін одан әрі дамыту міндеттері көзделген.

Бұл міндеттерді шешу үшін мектеп ұжымдарының, әр мұғалімнің күнделікті ізденісі арқылы барлық жаңалықтар мен қайта құру, өзгерістерге батыл жол ашарлық жаңа тәжірибеге, жаңа қарым-қатынасқа өту қажеттілігі туындайды. Білім берудің маңызды шарты-оқу үрдісін жаңара отырып, оқушылардың қызығушылығын арттыру, шығармашылық қабылеттерін дамыту, олардың өздігінен білім алуға құштарлығын жетілдіру, қол жеткен табыстарды сын көзбен бағалай отырып саралауда мұғалім іс-әрекетін жаңаша тұрғыда ұйымдастыру.

Қай заман болмасын адамзат алдында тұрған міндет - ұрпаққа саналы білім беру. Білімнің жаңа мазмұнын жүзеге асыру үшін заман ағымына орай оқу үрдісіне жаңа технологиялар қажетті. Жаңалықты меңгеру мен жүзеге асыруда дұрыс түсінбеу үлкен кедергіге әкеледі. Сондай қолданыстағы жаңа технологиялардың бірі-сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясы.

Жалпы сыни ойлау деген не?

Сыни ойлау сұрақ қою мен шешімін талап ететін проблемалардан тұрады. Мазмұнды сұрақ қою арқылы, мәселені шешуде өзі жолын іздеп тауып, шешімді, саналы дәлелдер айтады. -мұғалімге тәуелділіктен арылып, өзінің білім беру қызметін өздері басқаруға;

-білім мәдениеттілігі мен маңыздылығын түсініп, қажетті іс-әрекетті белсене және өз бетінше орындауға;

-жеке ерекшелігі мен қыбылетіне сай тапсырмаларды өзі таңдап, іздеп тауып, белсене орындауға;

-білім мен мәдени құндылықтарды игеру ісін топтасып және ұжымдасып мұғалім көмегінсіз атқаруы;

-құр мәлімет алумен шектелмей, сабақ барысында өз пікірін ашық айтып, сұхбат жүргізуге;

-ой-өрісі ғана емес, рухани және әлеуметтік жағынан өздерін- өздері дамытып, тәрбиелеуге.

Сын тұрғысынан ойлау бағдарламасында 100-ге жуық стратегиялар бар. Қазіргі кезде мен қолданып жүрген стратегиялар Венн диаграммасы, «Т» кестесі, эссе, ой қозғау, инсерт, шығу парағы, кубизм, дискуссиялық өрнек, кластер, ішіне сыртына, синквин, т.б.

Сын тұрғысынан ойлау арқылы оқу мен жазу дамыту технологиясын сабақ үстінде қолдану барысында төмендегідей тиімділіктерге қол жеткізуге болады.

- 1.Сабақты белсенді өткізіп, әр баладан еркін жауап алуға жағдай жасау.
- 2.Сенімділікке тәрбиелеу.
- 3.Қиялын дамыту « менің ойымша» деген жауапқа алуға жағдай жасау.
4. Әр түрлі жауапты соңына дейін тыңдау.
5. Жауап беруге тілек білдірмеген баланы өз еркінсіз, қинап сұрамау.
6. Баланың дүниетанымының кеңіп, рухани өсуіне, әр сабақта жағдай жасау.
- 7.Жеке тұлға ретінде « мен» деген рөлін көтеру, өз пікірін қалыптастыру.

Сын тұрғысынан ойлау- Қазақстандағы білім беруді дамыту үшін маңызды болап табылатын ең басты педагогикалық түсінік. Педагогика ғылымы еш нәрсеге бейімі жоқ, қабілетсіз адам болмайды деп дәлелдейді. Тек қабілетті кеңінен өрістетуге ықпал етуші орта оқушы үшін мектеп қана болып табылады. Сондықтан оқушылардың сыни тұрғыда ойлау мақсатында «қалай? қашан? қандай?» деген сұрақтар төңірегінде жұмыс жүргізу жақсы нәтиже береді. Яғни оқушыларға тапсырманы қалай берем? Қашан берем? қандай тапсырма берем деген сұрақтар басты назарда болу керек деп ойлаймын. Сыни ойлау сабағының құрылымы үш кезеңді қамтиды.

Қызығушылықты ояту

Жаңа ақпаратқа қызығушылығын ояту, танымдық процеске жұмылдырады, актуалдау. Бұл бөлім –білімнің іргетасы.

Екінші кезең -мағынаны тану оқу процесін мазмұнды түсінудің негізгі кезеңі. Осы кезеңде мұғалім шеберлігінің шыңы десек қателеспеспіз деймін. Себебі мұғалім тиімді стратегиялар арқылы оқушы қабылдауын дамытады. Салыстырмалы кестелер, екі жақты күнделік әдісі, инсерт әдістері қолданылады. Ой толғау кезеңінде оқушы пікірлері маңызды болады. Оқушының сыни ойлауын дамыту мүмкіндік бар. Жаңа білімге өзінде бар білім негізінде өтіледі.

Оқушы шығармашылығын арттыруда әр кезеңге орай әдіс-тәсілдер таңдау, қолдану бір жүйеде дамытуға жетелейді.

• **Сын тұрғысынан ойлау** -ашық қоғам негізі. Ол өз алдына сұрақтар қойып және оларға үнемі жауап іздеу, әр мәселеге байланысты өз пікірін айтып, оны дәлелдей алу, сонымен қатар басқалардың пікірлерін дәлірек қарастыруды және сол дәлелдемелерді қисынын зерттеу дегенді білдіреді.

• Сыни ойлау - адам өмірінің бір саласы. Олай делінетіні-бұл философия адамдарға көптеген жолдар мен шешімдер ішінен өздері үшін маңызды, әрі пайдалы екенін, тек қажетті ақпараттарды ғана жинап, жаңа білімді бұрынғыдан ажырата білуге көмектеседі.

Сыни ойлауды дамыту технологиясының дәстүрлі оқытудан басты айырмашылығы-білімнің дайын күйінде берілмеуі. Бұл жобаның мақсаты-демократиялық қоғамда өз көзқарасы, пайымдауы бар,өзін-өзі жетілдіріп отыратын, айналадағы үдерістерге сыни көзбен қарап, жауап бере алатын жеке тұлғаны қалыптастыру.

СТО жобасын пән ерекшелігіне қарай қолдана білу-білім беру сапасын арттырудың, оқыту мақсатына жетудің бірден-бір жолы. «Сын тұрғысынан ойлау»- сынап қарау емес, оқушының шыңдалған ойлау әрекеті.Бұл технологияның негізінде оқушылар топпен жұмыс істеу арқылы өзара пікірлесіп, ұтымды жауаптарды тауып айтуға үйренеді, іздене отырып, өз ойын айтуға, дәлелдеуге мүмкіндік алады. Топпен бірігіп жұмыс жасау тұлға бойында шыдамдылық, мейірімділік, ұжымдық жауапкершілік, бірігіп бір мәселені шешу секілді жағымды қасиеттерді дамытады.

«Сын тұрғысынан ойлау технологиясын» арнайы пәндерді оқытуда қолданып жүрмін. «Сын тұрғысынан ойлау технологиясын сабақтарда қолдану» тақырыбын өзекті тақырып ретінде алдым. Осы технологиямен жұмыс жүргізу үшін белгілі міндеттер қойдым. Олар:

1. Технологияны оқып меңгеру;
2. Тәжірибеде қолдану;
3. Нәтижесін анықтау.

1-ші сатыда 2012-2013 оқу жылында технологиямен таныстым, баяндама әзірленді ;

2-ші сатыда 2013- 2014 оқу жылында сабақтарымда қолдандым, пәндік отырысқа әдістемелік әзірлеме дайындалды ;

3-ші сатыда 2014 -2015 оқу жылына әдебиеттік оқу пәнінен «Шешендік сөз», «Достық» тақырыбында ашық сабақтар жоспарлап өткіздім.

2015-2016 жылы Өзін-өзі тану пәнінен «Сөз іспен көрікті» тақырыбында ашық сабақ өткізілді.

Жалпы «Сын тұрғысынан ойлау технологиясының» 90 түрлі стратегиясы бар, солардың ішіндегі- Даралық пен ұқсастық, Венн диаграммасы, Бес жолды өлең, Галереяға саяхат, INSERT кестесі, ББҮ стратегияларын сабақтарымда қолданамын.

№ F00043 07.10.2021 ж

Жаңартылған білім беруде қашықтықтан оқуды ұйымдастыру

СМАЙЛОВА НАЗЕРКЕ АРАЛБАЙКЫЗЫ

Нұр-сұлтан қаласы

№ 69 мектеп- гимназиясының бастауыш сынып мұғалімі

Бүгінгі таңда елімізде білім беру мазмұны жаңа бағытқа бет бұрды. Қазақстан Республикасында орта білім беру мазмұнын жаңарту шеңберінде білім беру үдерісінің құрылымы мен мазмұнына елеулі өзгерістер енгізілуде.

Жаңартылған білім беру бағдарламасының негізгі мақсаты – білім мазмұнының жаңаруымен қатар, критериялды бағалау жүйесін енгізу және оқытудың әдіс-тәсілдері мен әртүрлі құралдарын қолданудың тиімділігін арттыруды талап етеді. Жаңартылған білім берудің маңыздылығы – оқушы тұлғасының үйлесімді қолайлы білім беру ортасын құру және коммуникативті қарым-қатынасқа түсу, жеке, жұппен, топта жұмыс жасай білу болып табылады десек, оларды жүзеге асырудың бір жолы – оқыту процесінде топтық оқытуды қолдану болып табылады.

Жаңа қоғамға қажетті тұлғаны дайындауда топтық оқытудың қажеттілігі өмір талабы екендігі айқын сезіледі.

Оқытудың топтық формасы деп – оқу тапсырмасын бірігіп орындау үшін сынып базасында құрылған жұмысшы топтардың іс-әрекетін ұйымдастыру түрін айтады. Топтық оқытудың басты мақсаты – оқушыларды шағын топтағы бірлескен жұмысқа тарту. Топтық жұмыстар – оқушылардың танымдық қызмет үдерісіне көтеріңкі көңіл-күймен қатысуын, зерттеу тақырыбын түйсініп, терең зерделеуді, алынған білімнің тұтастығы мен оқушылардың танымдық белсенділігін қамтамасыз етеді.

Дәстүрлі ұйымдастырылған оқу үдерісіне қарағанда, топтық жұмыс арқылы оқыту үдерісінде оқушылар көп мағлұмат алады, ойын үдерісінде жағымды эмоциялар алып, белсенділігі артады, сөздік қоры дамиды жеке тұлғаның қажеттіліктері қанағаттандырылады.

Дұрыс ұйымдастырылған топтық жұмыс – командада шығармашылықпен ынтымақтастықта жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

Бұрын әркім өз бетінше ізденіп жұмыстанып, белсенді балалар нәтижеге жетіп отырса, көмекке зәру бала өз ойының дұрыс бұрыстығына көз жеткізе алмай білмеген күйде қалып отырды. Топта оқушылар өз даралығын жоғалтпайды, қажетті жағдайда олар бір-бірінен көмек сұрап, ортақ міндеттерді шешеді.

Топтық жұмыс барысында топтасып постер дайындау, бірлесіп тапсырмаларды орындау, ресурстарды талдау жұмыстары барысында бір-бірімен ой бөліседі, өзінің білмегенін талқылау барысында тыңдау арқылы біледі, естігеніне қорытынды жасап, жүйелі талқылауға қатысады, бағалап, талдап, өз пікірлерін білдіре алады және бәрі бір топқа келіп, берілген мәселені бірлесе отырып шешіп, оны қорғауға өз үлестерін қосады, тұжырым шығарады.

Топтық жұмыс формалары оқушы тұлғасының танымдық қабілеттерін, танымдық процестерді дамытуға, оқуға жағымды қызығушылық қалыптастыруға, тұлғаның қиындықтарға даяр болу және жеңе білу, танымдық, сыйласу, шығармашылық өзін-өзі өзектілендіруге ықпал етуде алатын орны ерекше.

Топ – қазіргі адамның қоғамдық өмірін ұйымдастырудың басты тәсілі, оның ажырамас қасиеті болып табылады.

Топтық жұмыс өзінің барлық белгілері көрініс табатын оқу ынтымақтастығының идеалды моделі болып табылады

Топтық жұмыс дәстүрлі сынып-сабақ жүйесіне қарағанда оқушылардың бір-бірімен байланысын құруға мүмкіндік береді. Олар жеке жұмысқа қарағанда топтық жұмыста тапсырмаларды жақсы орындайды және сабақтағы психологиялық микроклимат жақсарады.

Топтық жұмыстың педагогикалық құндылығы – оның жалпы бала тұлғасын қалыптастыруға, оның ақыл-ой қабілеттерін дамытуға жағымды әсер етуінде. Қазіргі мектепте топтық жұмыстарды ұйымдастыруды оқу үдерісін жандандыру және жылдамдату үшін пайдаланады.

Ғалым Шаталов топта жұмыс істеудің “сабақта қияр тұздау” сияқты әдісін ұсынады, яғни тұзды суға түскен қиярдың тұздалатыны секілді топтық жұмысқа қатысу арқылы білмегенінді үйрену. Топта жұмыс істеу механизмін іске дұрыс қосқанда, оқушының білмегенін білуге ұмтылысы нәтижелі болады.

Топтық жұмыстар тиімді әрі көңілден шығу үшін жақсы ұйымдастыру қажет. Ол үшін:

- Топтардың құрамын жиі өзгертіңіз, әрбір оқушы қалған барлық оқушылармен жұмыс жасай алатын болсын. Оқушылар тек өз достармен ғана жұмыс жасамауы керек. Ұлдар мен қыздардан немесе ұлты әр түрлі балалардан құралған аралас топтың жұмысы жақсы нәтиже көрсетеді. Топтың құрамын әр түрлі етіп өзгертуге болады.

- Әрбір топ мүшелері өз ролін толық түсінгенін біліңіз. Мысалы: 1 нөмірлі сен хатшысың, 2 нөмірлі сен реттейсің деген сияқты т.б.

- Оқушылар басқалардың да өз пікірін айту құқығын сыйлауы керек.
- Оқушылардың барлығының жұмыс жасауына назар аударыңыз.
- Жұмысын ерте бітірген оқушыларға жеке тағы да тапсырма беріңіз.

• Топпен жұмыс жасау барысында оқушылар бір-бірін қорқытуы мүмкін. Мысалға сен мені қошта, болмаса маған 5 қой деген сияқты. Сондай бұзақылық жағдай болмау үшін бұзық оқушыларыңызға төреші, хатшы, реттеуші боласың деу керек.

• Топпен жұмыс жүргізгенде жұмыс шуы болады. Ол үшін жұмыс жасау барысындағы шу мен күнделікті болатын шуды айыра білуіңіз керек.

• Мұғалім – бақылаушы қызметін атқарады.

• Оқушылардың мәселелерді толық талқылап жатқанын бақылау.

• Топқа бөліп жұмыс жасату ойын емес, бұл проблеманы, мәселені шешудің бірден – бір жолы екенін оқушыларды топқа бөлерде ескертіп өту қажет.

• Топтық жұмысты жариялау кезінде тақтаға шығып сөйлеу қажет. Себебі, барлық оқушының назары сол баяндамашыда болады.

• Топпен жұмысты барлық сыныпта қолданғаннан гөрі бір сыныпта жүргізіп, балаларды жаттықтырып алған жөн. 1. Топтың көлемі. Ресми топ салыстырмалы түрде үлкен болмау керек деген пікір бар. Кит Девис топтағы адамдар саны бесеу болу керек деп есептейді. Ральф Дэвис бойынша тамаша топ 3-9 адам. 3. Топтық нормалар. Топ басшылары топтың өзге мүшелеріне қарағанда өздерін басқаша сезінеді. Оларда топтық қызығушылықты бағындыратын топтық рух басым болады.

• 4. Топтық сананы құру амалдары:

• 2. Топтың құралы. Құрылу кезінде топта ұқсамайтын тұлғалар болу керек, бұл үлкен тиімділікке әкелуі мүмкін. Көптеген көзқарастар және қабылдаулардың көмегі өз жемісін береді.

• Топтардың тиімділігіне ықпал ететін факторлар:

• мақсатқа сенімділік;

• мүшелердің бір-біріне сенімділігі;

• жетекшіліктің оңтайлы стилі;

• басқаруға қатысу. Топтық уақыт өткізудің мәні мен жалпыға ортақтығын Д.Картрайттың және А.Зандердің мына сөздері дәлелдейді: “егер ... болжамдық марстық адам Жерді бір қарап шықса, ол, мүмкін, жер адамдарының бір нәрсені топта жасап, өз уақытының сонша бөлігін бірге өткізетініне таң қалатын шығар?” Топтық жұмыс формалары оқушы тұлғасының танымдық қабілеттерін дамытуға, оқуға жағымды қызығушылық қалыптастыруға, тұлғаның қиындықтарға даяр болу және оларды жеңе білу, танымдық, сыйласу, шығармашылық өзін-өзі өзектілендіруге ықпал етуде алатын орны ерекше.

• Г.А. Цукерман әлемде жүргізілген зерттеулерді жалпылау кезінде, топтық оқу іс-әрекетіндегі келесі мәселерді көрсетеді:

• Бүгінгі таңда топтық жұмыс оқыту үдерісінің тиімді тәсілдерінің бірі деп есептеледі.

• Ол сабақта табиғи тілдік қатынас жағдайын құруға әсер етеді, оқушыларды оқу үдерісіне белсенді қатысуға еріксіз тартады, ынталандырады, оқып-үйренуге деген қызығушылығын тудырады. Сондай-ақ, топтық жұмыс оқушылардың өздерін сенімділікке тәрбиелейді, өзін-өзі ортада ұстай білуге, бірін-бірі тыңдауға, сыни ойлануға, пікірлердің сан алуан болатындығын жақсырақ түсінуге үйренеді, өз пікірін айтуға құқығының бар екенін сезінеді.

• Сынып-сабақ жүйесінің жалпыдан жеке және топтық формаға өтуі мода емес, бұл заман талабы.

• балалардың танымдық белсенділігі мен шығармашылық деңгейі өседі;

• оқушылар арасындағы өзара қатынас сипаты өзгереді;

• оқушылар маңызды әлеуметтік дағдыларға ие болады: әдеп, жауапкершілік, басқалардың позициясын есепке ала отырып, өз мінез-құлқын қалыптастыру іскерлігі,

• қарым-қатынастың гуманистік түрткілері;

• мұғалім топқа бөлуде балалардың өзара бейімділіктерін, олардың дайындық деңгейлерін, жұмыс қарқындарын есепке ала отырып, оқытуда дараландыру мүмкіндігін алады.

Қазіргі заманғы оқыту мектептен, яғни мұғалімнен оқушылардың психикалық және физикалық денсаулығын қорғауды талап етіп отырғандықтан, іс-әрекетті ұйымдастырудың топтық формасы тәжірибесі өзекті әрі болашақта дамушы болып есептеледі. Олардың бастамашылдығын, дербестігін қолдау, баланың мектепке келуіне байланысты бірлесіп, серіктесіп жұмыс істеу, басқалармен тығыз қарым – қатынаста болу дағдысын қалыптастыру, өзіндік таңдауға үйрету қажет

№ F00044 07.10.2021 ж

Жаңартылған бағдарлама – білім берудің жаңа мазмұны

НҰРҚАСЫМОВА ЖҰЛДЫЗ БОЛАТҚЫЗЫ

Нұр-Сұлтан қаласы

№ 69 мектеп- гимназиясының бастауыш сынып мұғалімі

Өмір – бұл ағын су секілді, бір орында тұрмайды, яғни жылдар жылжып, уақыт өтеді. Уақыт өткен сайын қай салада болмасын дүниенің бір жаңалығы орын алып жатады. Сол жаңалықты тосырқамай, жақсы - жаманын саралап қабылдай білу керек. Өмірді ағын суға теңесек, білімді - теңіз, мектепті – кеме деп қарастырамыз, ал мұғалім – сол кеме капитаны деуге болады.

Кеменің тереңге батпай, дұрыс бағдармен жүруі мұғалімге байланысты.

Елбасымыз: «Білім беру реформасы – Қазақстанның бәсекеге нақтылы қабілеттілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін аса маңызды құралдардың бірі» деп атап көрсетті. Сонымен қатар, Қазақстан 2050 стратегиясында: «Біріншіден, барлық дамыған елдер өзінің бірегей жоғары сапалы білім беру жүйесіне ие. Біз Ұлттық білім беру саласының барлық бөлімдерінің сапасын жақсарту үшін көп жұмыс істедік.

Негізгі мектеп үшін, барлық мектептердегі оқыту стандарттарын Назарбаев Зияткерлік мектептерінің деңгейіне дейін жақсарту қажет. Жоғары мектеп түлектері қазақ, орыс және ағылшын тілдерін меңгеріп шығулары тиіс. Оқытудың нәтижесі сын тұрғысынан ойлау, өздігімен зерттеу және ақпаратты терең талдау дағдыларын меңгерту тиіс» делінген. Болашақта өркениетті, дамыған елдер қатарына ену үшін, елдің айбынды болашағы үшін заман талабына сай сапалы білім қажет. Ол үшін еліміздің білім саясатындағы ғылыми – техникалық әлеуетін жұмылдыру, ғылымның басым бағыттарын дамыту жолындағы ресурстарды шоғырландыру, оның жетістіктерін өндіріске енгізу инновациялық дамудың негізгі көзі.

Білім мен ақпарат дамыған қоғамда білім беру жүйесі инновациялық экономиканың негізгі бөлігі болып табылады. Білім берудің негізгі мақсаты - білім мазмұнының жаңаруымен қатар, оқытудың әдіс-тәсілдері мен әртүрлі құралдарын қолданудың тиімділігін арттыруды талап етеді.

Қазақстан-2030 стратегиялық бағдарламасы білім берудің ұлттық моделінің қалыптасуымен және Қазақстанның білім беру жүйесін әлемдік білім беру кеңестігіне кіріктірумен сипатталады. Қазақстанның мемлекет ретінде қалыптасуы орта білім беру жүйесінің дамуымен тығыз байланысты.

Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңында: «Білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – білім беру бағдарламаларын меңгеру үшін жағдайлар жасау керек» деп көрсетілген.

Қазақстанда білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы жобасында Қазақстандық білім беру жүйесін жақсарту үшін, ең алдымен педагог кадрлардың мәртебесін арттыру, біліктілігін дамыту бағытына үлкен мән берілген.

Осыған байланысты қазіргі таңда еліміздің білім беру жүйесіндегі реформалар, өзгерістер мен жаңалықтар мұғалімнің өткені мен бүгіні, келешегі мен болашақ жайлы ойланып, жаңа идеялармен жұмыс жасауға негіз болады.

Елбасымыздың жолдауында айтқандай:Қазақстанды дамыған 30 елдің қатарына жеткізетін – білім. Ғылым мен техниканың күн санап өсуіне байланысты педагогика ғылымының теориясы мен оқыту үрдісі де түбегейлі өзгерістерге ұшырауда. Соған орай оқытудың парадигмасы өзгерді.

Білім берудің мазмұны жаңарып, жаңаша көзқарас пайда болды.

Осыған байланысты ұстаздар алдында оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жаңартып отыру және технологияларды меңгеру, оны тиімді қолдана білу міндеті тұр. Ұстаздарға үлкен жауапкершілік міндеттелді. Оқушылардың бойына ХХІ ғасырда өмірдің барлық салаларында табысты болу үшін, қажетті дағдыларды дарыту үшін, мұғалімдер тынымсыз еңбектену керек.

Жаңартылған оқу бағдарламасы аясында тек өз пәнін, өз мамандығын шексіз сүйетін, бала үшін ұстаз ғұмырын құдіретті деп санайтын білімді мұғалімдер ғана жұмыс істей алады.

Ата-бабамыз «Оқу – инемен құдық қазғандай» демекші, шығармашыл, ізденімпаз ұстаз ғана табысты болады, нәтижеге жетеді.

Жаңартылған білім беру бағдарламасының ең негізгі мақсаты - білім алушылардың оқу нәтижелерін жетілдіру болып табылады. Орта білім мазмұнын жаңартудың көптеген компоненттері, соның ішінде мұғалімдердің біліктілігін арттыру бағдарламасы осы мақсатқа бағытталған.

Жаңа бағдарлама бойынша жаңаша көзқарас қалыптасып, білім деңгейі биікке көтеріліп келеді. Қазіргі білім беру жүйесінде жаңа технологияларды енгізу күннен-күнге басты талапқа айналып, осы әдістерді жетілдіре түсу қажеттігі күшейіп келеді. Мұғалімнің шеберлігі қандай жоғары болса да, мұғалім оқушының өз белсенділігін туғыза алмаса, берген білім күткен нәтиже бермейді. Оқушының тұлға ретінде қалыптасуы белсенділік арқылы жүзеге асады. Заманауи қоғамның зиялы азаматына білім беру - сана әлеуеті жоғары дамыған, сын тұрғысынан және жаңашыл ойлай білетін, рухы мықты, өз білімін қоғамның алға басуына жұмсай алатын адамды тәрбиелеу.

Білім беру бағдарламасында тәрбие мен оқыту ажырамас байланыста болады. Заманауи мектептердің мақсаты - жоғары білімді, шығармашыл адамның үйлесімді тұлғаланып, дамуы үшін қолайлы білім беру кеңістігін жасау.

Өз білімінің нәтижесінде оқушы бойында сын тұрғысынан ойлау, білімін шығармашылықпен пайдалана білу, зерттеушілік дағдылары, АКТ дағдылары, топта және жеке жұмыс істей білуі, тілдік дағдылары, қойылған міндеттер мен күрделі мәселелерді шеше білу дағдылары қалыптасады.

Мектеп бағдарламасына кіріктірілген пәндерді енгізу оқушының жалпы дамуына және тақырыпты сабақта тереңірек зерттеп, әлем туралы тұтас ұғымының қалыптасуына септігін тигізеді.

Жаңартылған білім беру мазмұны білім салалары бойынша анықталған күтілетін нәтижеге негізделеді. Күтілетін нәтижелер оқушы жұмысы мен оның жетістігін бағалауға мүмкіндік береді, әр оқушының жеке даму траекториясының дамуын нақтылауға жағдай туғызады. Сонымен қатар білім, білік дағдыларының дамытуға уәжін арттырады.

Оқу үдерісінің сапасын жақсартады. Сол себепті, оқыту нәтижесін мониторинг жасаудың жаңа формасы енгізіледі, яғни критериалды бағалау жүйесі. Оқыту мақсаттарына жетуде жетістік критерийлерін құрастыру және қолдану – бұл білім берудің мақсаты мен мазмұнына негізделген оқушының оқу - танымдық құзырлығын қалыптастыруда алдын-ала белгіленген жетістіктермен салыстыру үрдісі.

Ең бастысы – оқу үрдісінің өзі, жетістік критерийлері арқылы оқушы өзін-өзі бағалауды үйреніп, өз білімінің артықшылықтары мен кемшіліктерін көріп, әрі қарай қалай даму керектігін түсінеді. Бұл жүйеде оқушының қалай жұмыс жасағаны, қалай ойланғаны белгілі болады. Білімнің мақсаты мен мазмұнына сәйкес келетін, оқушылардың оқу - танымдық біліктілігін қалыптастыруға себепші болатын, айқын анықталған, ұжыммен шығарылған, білім үрдісінің барлық қатысушыларына алдын ала белгілі критерийлермен оқушылардың оқу жетістіктерін салыстырылады.

Жаңартылған бағдарламаларда барлық білім беру деңгейлері «Мәңгілік Ел» идеясына негізделген. Мектептегі білім беру мазмұны академиялық пәндер, зерттеу және сыныптан тыс әрекет, қосымша білім беру негізінде жүргізіледі. Идеяның мазмұны – оқушыларды рухани- адамгершілік тұрғыдан, қазақстандық патриотизмге тәрбиелеу, толеранттылық пен ұлтаралық жағдайда қарым-қатынас жасай алуға үйрету болып табылады.

Бұл жаңартылған мазмұндағы бағдарламаның негізгі қағидаты - коммуникативтік тәсіл арқылы оқушының тіл туралы, ұлттық және жаһандық мәдениеттің маңызы туралы түсінігін кеңейте отырып, қазақ тілін табысты үйрету.

Бүгінгі таңда білім беру саласына түбегейлі өзгерістің қажеттілігін ескерсек, реформаның басында тілдік пәндердің тұру себебін бағдарламада көрсетілген мына жолдармен түсіндіре аламыз: «...Әрбір оқушы үшін тіл – негізгі білім құралы. Оқушылардың тілдік қарым-қатынасы өздері өмір сүріп отырған және білім алатын орта арқылы жүзеге асады.

Тілді жетік меңгеру ұлттық құндылықтарды түсінетін, әлемдік деңгейде жаңа өзгерістерге бейім, жаңашыл жеке тұлға қалыптастыруға ықпал етеді».

Осы орайда, ғалым - жиһанкез Шоқан Уалихановтың «Халықтың кемеліне келіп өркендеп өсуі үшін ең алдымен азаттық пен білім қажет» деген екен. Олай болса, тәуелсіз еліміздің үшінші жаңғыру дәуірінде бүгінгі ұрпақтың өмір сүруі үшін қажетті білім дағдыларымен және қасиеттермен қаруландыру - мұғалімдер үшін ынталандырушы күш болып табылады.

Жаңартылған оқу бағдарламаларының ерекшеліктері 10 бөлімнен тұратын жаңа құрылымы болып табылады:

1. Пәннің маңыздылығы;
2. Пән бойынша оқу бағдарламасының мақсаты;
3. Үштілділік саясатты іске асыру;
4. Оқыту үдерісіне ұйымдастыруға қойылатын талаптар;
5. Пәнді оқытуда қолданылатын педагогикалық әдіс-тәсілдер;
6. Түрлі мәдениет пен көзқарастарға құрмет;
7. Ақпараттық-коммуникациялық технологияларды қолдану құзыреттілігі;
8. Оқушылардың коммуникативтік дағдыларын дамыту;
9. Оқу нәтижелерін бағалау жолдары;
10. Оқудың мазмұны, ұйымдастырылуы мен бірізділігі.

Бұл жаңартылған білім беру бағдарламасы бойынша менің көкейге түйгенім: алдымызға бір мақсат қоя отырып, сол мақсатқа жету жолында шәкірттердің жүрегіне жол тапсақ, егемен елдің ұл- қыздары білімді де білікті болып шықпақ. Соның арқасында біз бәсекеге қабілетті, іргесі мықты ел боламыз. Ұстаздықтың ұлы жолында өзімнің бар күш жігерімді салып, еліме пайдамды тигізіп жатсам, бұл ғаламда одан артық бақыт жоқ деп ойлаймын.

Негізінен жаңартылған білім беру жүйесі құзыреттілік және сапаға бағытталған бағдарлама екендігіне көз жеткіздім.

Бүгінгі күні барлық елдер жоғары сапалы білім жүйесімен жұмыс істеуде. Өйткені қазіргі заманда елдің бәсекеге қабілеттілігі оның азаматтарының парасаттылығымен анықталады, сондықтан білім беру жүйесі болашақтың талабына сәйкес дамуы тиіс.

Оқушыларды заманауи әдіс – тәсілдермен оқытып, ой –өрісі кең, саналы, еркін азамат етіп тәрбиелеу қажеттілігі де осы себептен туындап отыр.

Оның үстіне білім берудің жүйесін қарқынды дамытқан бұл үрдістің жалпы білім беретін мектептерге де енгізіле бастауы көңілді қуантады. «Тегінде адам баласы адам баласынан ақыл, білім, ар, мінез деген қасиеттерімен озады», - деп Абай атамыз айтқандай, озық ойлы білімдар адамдар заманның, қоғамның дамуына, өзгеруіне үлесін қосып келеді.

№ F00045 07.10.2021 ж

**Жаңартылған білім берудегі критериалды
бағалау жүйесінің артықшылығы**

ИМАНКУЛОВА ҚАРЛЫҒАШ МУРТАЗАЕВНА

Нұр-Сұлтан қаласы

№ 69 мектеп- гимназиясының бастауыш сынып мұғалімі

Елбасымыз Н.Ә Назарбаев «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты бағдарламасында «табысты болудың ең іргелі басты факторы білім екенін әрқайсысымыз терең түсінуіміз керек... Себебі, құндылықтар жүйесінде білімді бәрінен биік қоятын ұлт қана табысқа жетеді», - деген.

Ел ертеңі – жас ұрпақтың қолында. Ендеше, бүгінгі ұстаздар қауымына қойылатын талап та жоғары болмақ. Олар жан-жақты, әлемдегі жаңалықтардан мағлұматы бар, үнемі шығармашылық ізденістегі, кәсіби біліктілігін шыңдайтын жеке көзқарасы бар, соны қорғай білетін жігерлі тұлға, зерттеушілік қабілеті бар, білімді де білікті, көп оқитын, көп тоқитын, білімін өз тәжірибесінде шебер қолдана білетін, өзінің оқушысын өз бетінше білім алуға баулитын кәсіби маман иесі болуы керек. Бұл өмір талабы.

Жаңартылған білім берудің маңыздылығы – оқушы тұлғасына үйлесімді, қолайлы білім беру ортасын құра отырып, оны сын тұрғысынан ойлап, зерттеу жұмыстарын жүргізіп, тәжірибе жасап, АКТ-ны қолданып, жеке, жұппен, топта жұмыс жасай білетіндей, функционалды сауатты, шығармашылықпен жұмыс жасай алатындай дәрежеге жеткізу.

Жаңартылған білім беру бағдарламасының ерекшелігі спиральді қағидатпен берілуі. Спиральділік қағидаты бойынша құрылған оқу бағдарламасы Джером Брунердің «Білім беру үдерісі» (1960) атты еңбегінде қарастырылған танымдық теорияға негізделеді.

Критериалды бағалау кезінде оқушылардың үлгерімі алдын ала белгіленген критерийлердің нақты жиынтығымен өлшенеді. Оқушылардың пән бойынша үлгерімі екі тәсілмен бағаланады: қалыптастырушы бағалау және жиынтық бағалау. Бұл бағалау жүйесінің артықшылығы, баланың ойлау қабілетін дамытып, ғылыммен айналасуға ынтасын оятады.

Қалыптастырушы бағалау күнделікті оқыту мен оқу үрдісінің ажырамас бөлігі болып табылады және тоқсан бойы жүйелі түрде өткізіледі. Қалыптастырушы бағалау үздіксіз жүргізіле отырып, оқушылар мен мұғалім арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді және балл немесе баға қоймастан оқу үрдісін түзетіп отыруға мүмкіндік береді.

Жиынтық бағалау оқу бағдарламасының бөлімдерін (ортақ тақырыптарын және белгілі бір) оқу кезеңін (тоқсан, оқу жылы, орта білім деңгейі) аяқтаған оқушының үлгерім туралы ақпарат алу мақсатында балл және баға қою арқылы өткізіледі. Қалыптастырушы бағалау және жиынтық бағалау барлық пәндер бойынша қолданылады. Критериалды бағалау жүйесі Филиппин, Сингапур, Жапония, Франция, Финляндия сынды дамыған елдерде пайдаланылады.

Осы мәселе аясында «Балалар ХХІ ғасырда табысты болу үшін нені оқыту керек?» және «Оқытудың тиімді әдістері қандай?» деген сияқты негізгі сауалдар туындайды. Бұл сауалдар оқу бағдарламасымен және оқу бағдарламасын жүзеге асыруда пайдаланылатын педагогикалық әдістемелермен тығыз байланысты. Қарқынды жаһандану, сондай-ақ, ұлттық экономикаға да ықпал етуде және қазіргі уақытта экономикалық дамуды қамтамасыз етуге бағытталған халықаралық бәсекелестік артты.

Білім беру жүйесін жаңартуға арналған бұл экономикалық дәлелдерге қоса, қазіргі жиырма бірінші ғасырда басқа да негіздер бар: байланысқа бейімділікті арттыру, әлеуметтік өзгерістер, ауа райының өзгеруімен байланысты мәселелер, бүкіл әлемдегі халықтың қарқынды өсуі, заманауи әлеммен өзара табысты байланысу үшін қажетті және келешек күннің әлемімен өзара байланысу үшін қажетті дағдыларды қазіргі таңдағы мектеп жасөспірімдері талап ететін шектеулі ресурстарға деген сұраныстың өсуі. Сондықтан оларға заманауи бағдарламалар мен оқыту әдістемелерін, білікті мамандар ұсыну маңызды.

Орта білім жүйесінде жалпы білім беретін мектептерді Назарбаев зияткерлік мектептеріндегі оқыту деңгейіне жеткізу керек. Мектеп бітіруші түлектері қазақ, орыс және ағылшын тілдерін білуге тиіс.

Оларды оқыту нәтижесі оқушылардың сындарлы ойлау, өзіндік ізденіс пен ақпаратты терең талдау машығын игеру болуға тиіс» деп атап көрсеткеніндей, қазіргі таңда елімізде жаппай білім беру мазмұны жаңартылуда.

Жаңартылған бағдарлама бойынша әлемдік білім беру жүйесі бәсекеге қабілеттілікке қарай білім алушыны баулу, қоғамнан өз орнын таба білетіндей сапалы маман болуына бағытталынған.

Критериалды бағалау технологиясын енгізудің мақсаты:

2. Мектепте оқыту сапасын жоғарылату

3. Мектеп бітірушілердің білімін халықаралық стандартқа сәйкестендіру.

Критериалды бағалаудың басты артықшылығы:

- алдын-ала ұсынылған бағалау шкаласы;
- анық, айқындылығы;
- бағаның әділдігі;
- өзін бағалауға мүмкіндіктің берілуі

Критериалды бағалау технологиясы арқылы бағаның қойылуы:

1. Критерий бойынша оқушының оқу жетістіктерінің деңгейі белгіленеді

2. Нақты балдар немесе бағалар қойылады

Анықтамасы :

Критериалды бағалау технологиясы-бұл білім берудің мақсаты мен мазмұнына негізделген оқушының оқу- танымдық құзырлығын қалыптастыруда алдын-ала белгіленген жетістіктермен салыстыру үрдісі .

Бағалауды қолданудың екі тәсілі:

1. Қалыптастырушы бағалау- (*formative*) баға жақсарту мақсатында жасалатын қадамдарды анықтау үшін ағымдағы жағдай туралы мәліметтер алуға қолданылады.

1. Жиынтық бағалау- (*summative*) өтілген кезең бойынша зерделенген материал мөлшерін анықтауға қолданылады.

Қалыптастырушы бағалау

Қалыптастырушы бағалау –сабақта күнделікті жүзеге асатын, білім мен дағдыны меңгеру деңгейін анықтайтын бағалау. Қалыптастырушы бағалау білім беру процесінде оқушы мен мұғалімнің арасындағы өзара тығыз байланысты жүзеге асырады. Сонымен қатар, оқушыларға жаңа материалды меңгеруде тапсырмаларды қаншалықты дұрыс орындағандығын білуге және оқытудағы мақсаттар мен міндеттерді орындауға мүмкіндік туғызады (ауызша сұрақ, жазба, практикалық жұмыстар т.б.)

Қолданылуы:

- Негізгі бағалауда барлық критерийлер барынша қолданылуы керек.
- Критерий оқушының жас ерекшелігіне, бағдарламаға сай алынады.
- Әрбір жетістік балмен және дескриптор арқылы белгіленеді.
- Тоқсан соңында әр критерий бойынша негізгі бақылаудан алынған орташа балл есептелінеді.

Негізгі ұстанымдар

- Бағамен оқушының жұмысы бағаланады.
- Дескрипторлар оқушыға алдын-ала белгілі. болуы шарт.
- Оқушы өз білім деңгейін анықтай алуы қажет.
- Нақты білімділік мақсатты бағалауы қажет.

Жиынтық бағалау (суммативное оценивание):

1. Жиынтық бағалау белгілі бір тақырыпты қорытындылау мақсатында орындалады.
2. Мазмұны оқылған материалды қамтуы керек.
3. Жиынтық бағалаудағы оқушының алған бағасы тоқсандық баға болып табылады.

Критериалды оқытудың маңыздылығы:

1. Мұғалім үшін:

Әрбір оқушының өзгешелігін ескере отыра жеке білім алу траекториясын құру.

а. Оқушы үшін:

Берілген бағалау критерийлерін түсіну, қолдану, жұмысын бағалай білуі.

1. Ата-ана үшін:

Баланың білім алуындағы өсу деңгейін қадағалауы.

Критериалды бағалау технологиясының артықшылығы:

- Нақтылық
- Әділдік
- Ғынталандыру
- Белсенділік
- Жеке тұлға

Критериалды бағалау технологиясының оқытуды жақсартудағы 5 қағидасы

- Оқушылармен кері байланысты тиімді қамтамасыз ету.
- Оқушылардың өзіндік оқуға белсенді қатысуы.
- Бағалау нәтижелерін ескере отырып, оқытуды өзгерту.
- Оқушылардың өзін-өзі бағалауы.
- Өздерінің оқуын қалай жақсартуға болатындығын түсіну қажеттігі.

Бағалаудың мақсаты

- Оқытудың қиындықтарын анықтау;
- Жетістіктер туралы кері байланыс (оқушылар, мұғалімдер және ата-аналар үшін);
- Болжау және сұрыптау;
- Стандарттарды бақылау және орындау;
- Оқыту бағдарламасының мазмұнын және білім беру стилін бақылау.

№ F00046 07.10.2021 ж

**Абай шығармаларын бастауыш сыныпта
оқытудың тиімді әдістері**

КАРИМСАКОВА МЕРУЕРТ НҰРТАНҚЫЗЫ

Нұр-Сұлтан қаласы

№ 69 мектеп- гимназиясының бастауыш сынып мұғалімі

Бүгінгі білім мен техниканың қарыштап дамуы оқушының тұлғалық жетілуіне түрткі болуда. Жеке тұлғаның қажетін өтеуде мұғалім өзінің пайдаланып отырған отырған әдістеріне рефлексия жасай отырып, жетілдіре білуі қажет, сол жағдайда ғана білім мазмұнын меңгеріп, алдымыздағы шәкірттің тұлғалық шығармашылық жетілуіне мүмкіндік жасаймыз.

Абай шығармаларының оқытуда ең тиімді әдіс-тәсілдің бірі сын тұрғысынан ойлау. Өйткені сын тұрғысынан ойлауды дамыту бағдарламасы көп електен өткен, әлемдік білім берушінің бірлескен еңбегінің нәтижесі.

Жоба педагогика саласында өзіндік із қалдырған, ұлы педагог Ж.Пиаже, Л.Выготский теорияларын басшылыққа алады. Сын тұрғысынан ойлау технологиясының, мінез машығына, назар аудара отырып.

Тақырыптан ерекшелігі оқушылар сабақ барысында, Абай шығармаларының тақырыбы мен идеясы мазмұны, тіл ерекшелігіне немесе лирикалық кейіпкерге сын тұрғыдан қарап саналы шешім қабылдауға үйренеді. Қабылдаған шешімді дәлелдей білу, пікірін қорғай білу, басқаның пікіріне құрметпен қарау сол басты қағида.

Мұғалім кез келген әдіс тәсілде оқушыға сенім арта отырып, олардың ой ұшқырлығы мен тіл көркемдігіне, мінез машығына назар аудара отырып тақырыптан ауытқымай отырып жұмыс жасауына мүмкіндік береді. Егер мұғалім оқу үрдісі барысында жұмысты дұрыс ұйымдастырған жағдайда оқушы шығдалып, белгілі бір жетістікке жетері сөзсіз.

Абайдың «Күз», «Қыс» сияқты өлеңдерін оқығанда, бастауыш сыныптардағыдай жыл мезгілдерінің әр түрлі белгілерін, табиғат көріністерін айту үстірт түсінік тудырмаса керек. Абайдың өзі табиғат көрінісі және жер бетіндегі тіршілік атаулының (адам, өсімдік, оның әлеуметтік халі т.б) бәрін де тұтастық қалпында сипаттап тұр.

Ол тұтастықты даралап ыдыратқанда әрбір жеке ғылым саласының үлесінен (өсімдіктану, жаратылыстану, тәнтану, әлеуметтану, саясаттану, география, тарих, сурет т.б.) екені байқалады.

Сондықтан кейбір материалдың мазмұнындағы бірден көзге түсетін бөлікті екінші пәннің үлесіндегі жеңіл бір ұғым, мазмұнмен байланыстырып, интеграциялық сабақ өткіздім деу қисынсыздау болады.

Бұл түрдегі байланыстың іске асырылуы мұғалімнен үлкен міндет пен жауапкершілік, сабаққа мүлтіксіз дайындықпен келуді талап етеді.

Мектепте оқылатын оқу пәндеріндегі бай мазмұнмен оның күрделі құрылысы оқу ісінің аса жауапты, қат-қабат қиын екенін көрсетеді.

Сондықтан да мұғалімнің мамандық дайындығының жан-жақты, биік дәрежелі болуы өте қажет.

Абай шығармаларының табиғаты кешегіні айта отырып, бүгінгі күннің барысына жөн сілтейді. Кешегі айтылған Абай сөзі бүгін өз құнын жоғалтпақ түгіл, ол құндылық пен оған деген мұқтаждықты еселеп арттырғандай болады. Сондықтан да бұл жердегі интеграциялық байланыс мұғалімнің білімдік-әдістемелік дайындығын қалайды.

Абай өлеңдерінің терең мазмұнына бойлау үшін сабақты интеграциялық байланыста жүргізу бірден-бір тиімді әдіс болып табылады.

Мәселен, «Интернатта оқып жүр» өлеңін оқытқанда оқушылардың 5 сыныпта оқыған «Интернат наны» (Ш. Мұртаза) мәтінімен байланыстыру арқылы кең ұғым беруге болады. Осы тұста тарихи жағдай ықпалын да сөз ету керек. Әсіресе, Абай өлеңдерін оқытқанда, тарихи жағдайға соқпай өтуге болмайды.

Ақын өлеңдері өз заманының шындығын бейнелейді. Оны жалаң күйде бүгінгі ұғым, түсінікпен айту өлеңнің ішкі мазмұнын жоғалтады. «Интерната оқып жүр» өлеңіндегі «Ойында жоқ олардың шарифатқа шаласы» – деген жолдар Абай заманындағы ел арасының бүліншілігінен хабар береді.

Сол тұстағы білім алудағы тар ұғым, түсініктің қалыптасқанын аңғартады.

Оқудағы мақсат арыз, шағым жаздыру, сот ісінде бедел көтеру, біреуден есе қайтару дегендерге саяды. Мұның өзі отаршылдық алып келген саясат салдарынан қазақ елінің ішкі жағдайының өзгеруін көрсететінін ашып айту керек.

Абай білім алудың мақсаты бұлардан әлдеқайда жоғары екендігін айтатынын ұғындыра отырып, әңгімені бүгінгі жағдайға бұрған орынды.

«Нан таппаймыз демейді,

Бүлінсе елдің арасы» – деген сөз бүгінгі қоғам құрылысы бір түрден екінші түрге ауысып, жер жүзінде идеялық түсініктерге өзгеріс еніп жатқанда халық көріп отырған қиындықты жеңу жолы – ел арасының бірлігі деген ұғымды биіктету және ел бірлігі деген түпкі тек сонау түркі қағанаты болып құрылғаннан бері келе жатқан мызғымас тұрақты ұғым екендігін ұрпақ көзқарасы мен дүниетанымына негіз етіп қолдану керек.

Ол үшін өлеңнің негізгі ой-түйіні ретінде көрінетін тұсын анықтап, ол бойынша түрлі-түрлі жұмыстар жүргізу қажет.

Абай Құнанбаев шығармаларын оқыту бастауыш сыныптардан басталып, орта буында, жоғары сыныптарда түгел қамтылады.

Абай шығармаларын бастауыш сыныптарында оқытқанда, оқушылардың ассоциациялық ойлауы мен қиялын дамытатын әдіс-тәсілдер пайдалану орынды деп есептейміз.

Мысалы, Абайдың табиғат лирикасынан «Күз» өлеңін оқытқанда мына тектес сұрақтар беруге болады.

1. Күз сөзі көз алдымызға қандай көріністерді елестетеді?
2. Күз сендерге қандай сезім-күй туғызады?
3. Күз қандай түсті елестетеді?

Сұрақ, тапсырмаларға берілген жауаптарды жинақтап, оқушылардың дәптерлеріне немесе тақтаға еркін жазу, яғни оқушы жауаптары бойынша жүйесіз жазып шығу керек. Жинақталған «ым» – түсініктерден оқушы өз ассоциациясындағыларын бөлек теріп жинақтайды, оларды топтастырып шығуға болады.

«Қыс» мезгілін оқытар алдында берілген сұрақтарға «қар», «қырау», «аяз», «үскірік», «шаңғы теуіп жүрген балалар», «сырғанақ», «аяз ата», «шыршаны жағалай айналған балалар», «жаңа жыл», «қатып жатқан сулар, өзендер», «қар үстіндегі адам іздері» алуға болады. Қысты оқушылардың барлығы бірдей ақ түсті табиғи деп таниды.

Көктем белгілеріне қатысты қойылған сұрақтарға «қар ериді», «жаңбыр», «үйлердің шатырына қатқан мұздардың еріп, тамшылап тұрғаны», «8 – наурыз», «құстар жылы жақтан оралғаны» «ағаштар гүлдейді», «жан-жануар ояна бастағаны», «дән егіп жатқан диқаншы» сияқты жауаптар қайырады. Оқушылар көктемді әр түрлі түспен елестетеді. Бір оқушы жасыл түсті, біреуі қызыл қызғалдақ түсін елестетеді. Мұндай жұмыс түрлерін ұйымдастырудағы басты мақсат оқылатын шығарманы дұрыс, өз дәрежесінде қабылдауға жағдай туғызу, оқушы қиялын ұштау болып табылады.

«Күз» өлеңінде Абай бұлттың түсін неліктен басқаша қолданбай, (қара бұлт, ақ бұлт, ақша бұлт, т.б) «сұр бұлт тіркесімен берген? немесе «дымқыл тұманның ерекшелігі қандай?» деген сұрақтар табиғат ерекшеліктерін тереңдей ұғуға әрі жете түсінуге жетектейді.

Білмеймін, тойғаны ма, тоңғаны ма,
Жылқы ойнап, бие қашқан, тай жарысқан.
Жасыл шөп, бәйшешек жоқ бұрыңғыдай,

Жастар күлмес, жүгірмес, бала шулай, – деген жолдарға назар аударта оқыту оқушы ойын, ассоциациялық қиялын күз көріністерімен толықтырады, жаңа ұғым, түсініктерге, сезімге ойыстырады. Өлеңнің келесі жолдары сол ұғымдардың бояуын қанықтырып, өлеңнің әлеуметтік мәнін түсініп қабылдауға жол ашады. Оқушы санасында Абай бейнелеген күздің тұтас суреті орнығады.

Оқыту жұмысының нәтижелі болуы оқыту әдістерін үйлесімді етіп таңдап ала білуге байланысты.

Себебі оқытуды ұйымдастырудың негізгі формасы – сабақ.

Ал сабақтың мақсаты мұғалім мен оқушының ұжымдық, шығармашылық еңбегі, сондай-ақ сабақта оқыту мен тәрбиенің міндеттері, мақсаттары жүзеге асырылады, оқушылардың ой - өрісі кеңіп, қабілеті шындала түседі, өмірге деген көзқарасы қалыптасады.

Қорыта айтқанда, ұлы Абайдың шығармаларын бастауыш сынып оқушыларына үйрету барысында ең қажетті сыналған әдістемелерді пайдаланып, оларды әрбір сабақта жаңалап, жетілдіріп отыру, әрбір тақырыпты өтуге творчестволықпен қатынас жасау бүгінгі күннің ең зәру мәселесі болып табылады.

Себебі жастарымыздың дүние танымына, дүниеге көзқарасын қалыптасыруда, олардың заман дәрежесіндегі азамат болып өсуінде, биік интеллектуальдылыққа, «толық, кәміл инсан» болып жетілісуінде, олардың бойындағы эстетикалық талғамының ұштала түсуінде ұлы Абайдың шығармалары бірден бір рухани азық болып табылады.

№ F00047 07.10.2021 ж

Ауа райы деген не?

ТАЛҒАТ НАЗГҮЛ

Нұр-Сұлтан қаласы

№ 69 мектепгимназиясының бастауыш сынып мұғалімі

Сабақ	Дүниетану.
Сынып	1 сынып
Ортақ тақырыбы:	Бізді қоршаған орта
Сабақтың тақырыбы	Ауа райы деген не?
Бөлім	2.Елімнің табиғаты
Бөлімше	2.2 Климат және ауа райы
Сабақ негізделген оқу мақсаты (мақсаттары)	1.2.2.1 ауа райының адамға және оның іс-әрекетіне әсерін анықтау 1.2.3.1 Жыл мезгілдеріне орай табиғатта бос уақытта өткізу мүмкіндіктеріне анықтау
Сабақ мақсаттары	ауа райының адамға және оның іс-әрекетіне әсерін анықтайды. ауа райын шартты белгілер арқылы оқиды табиғатта бос уақытын өткізу мүмкіндіктерін анықтайды.
<u>Бағалау критерийлері:</u> (жетістік критерийлері, табыс критерийлері күтілетін нәтиже)	ауа райының адамға және оның іс-әрекетіне әсерін анықтайды. ауа райын шартты белгілер арқылы оқиды. табиғатта бос уақытын өткізу мүмкіндіктерін анықтайды.
<u>Тілдік мақсат</u>	Жыл мезгілдері ауысуының маңызын түсінеді.
<u>Үш тілділік</u>	Ауа райы-погода-weather
Сөз тіркестері, терминдер	Ауа райы, жаңбыр, бұлтты, ыссы, суық, ылғалды
Талқылауға арналған сұрақтар	Жаз мезгілінің қандай айларын білесіңдер? Табиғатты қорғауға қандай үлес қосар едің? Қазір қандай жыл мезгілі? Жылдың әр мезгілінде қандай ойын ойнайды? Сурет бойынша жыл мезгілдерін ажыратып жазу.

Құндылықтарды дарыту:	Еңбек және шығармашылық: Оқушыларды бір-біріне құрмет көрсетуге, сыйлауға, табиғатты қорғауға тәрбиелеу.
Пәнаралық байланыс	Сауат ашу, бейнелеу, жаратылыстану
АКТ қолдану дағдылары Ресурстар	Оқулық, суреттер, топқа бөлуге арналған кесте қағаздар, кері байланыс, АКТ
Алдыңғы оқу	Мен қайда тұрамын?

Жоспар	
Жоспарланған уақыт	Жоспарланған жаттығулар
Басталуы	<p>1. Психологиялық ахуал Оқушылармен сәлемдесу Сәлеметсіздер ме, балалар!</p> <p>Оқу, білім-жанған шырақ, ойласаң, Үйренерсің, іздеп көрсең, қоймасаң Қу өнерді, бу белінді, жігер сал Пайда аларсың, қаужанарсың, таймасаң</p> <p>4 топқа бөлу, бетшелерін тарату 1 топ Қыс. 2 топ Көктем. 3 топ Жаз. 4 топ Күз.</p> <p>Оқу мақсатын хабарлау Бүгін сен білетін боласың -жыл мезгілінің өзіне тән белгілерін; -жыл мезгілдерін салыстыруды -ауа райының адамға әсерін анықтауды</p>
Ортасы	<p>1 тапсырма Сабақ мақсаты: ауа райының адамға және оның іс-әрекетіне әсерін анықтайды Белсенді оқыту әдістеру: топтық жұмыс «Постер қорғау» әдісі.</p>

Комуникативтік дағды: оқылым және тыңдалым-айтылым

Ойлау деңгейі білу, түсіну, қолдау.

Ресурс: Төрт мезгіл суреттер, оқулық.

Саралау: «Қарқын» тәсілі

Ұжымдық жұмыс. Суретке қарайық. Қандай жыл мезгілдері суреттелген. Жыл мезгілдерін сипаттаңыздар.

Топтық жұмыс. Төрт топ төрт жыл мезгілін бөліп алып, өзіндік ерекшелігін атап, оның іс-әрекетін анықтайды.

1-топ. Көктем мезгілі.

Адамдар қалай киінеді?

Көктем мезгілі туралы не білесің?

Көктем мезгілінде адамдар қалай киінеді?

Көктемде қандай ойындар ойнайсындар?

2-топ. Жаз мезгілі.

Адамдар қалай киінеді?

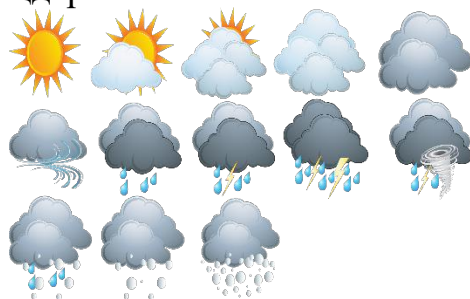
Жаз мезгілі туралы не білесің?

Жаз мезгілінде адамдар қалай киінеді?

Жазда қандай ойындар ойнайсындар?

	<p>3-топ.Күз мезгілі. Адамдар қалай киінеді? Күз мезгілі туралы не білесің? Күз мезгілінде адамдар қалай киінеді? Күзде қандай ойындар ойнайсындар?</p> <p>4-топ.Қыс мезгілі. Адамдар қалай киінеді? Қыс мезгілі туралы не білесің? Қыс мезгілінде адамдар қалай киінеді? Қыста қандай ойындар ойнайсындар?</p> <p>Дескриптор: Адамдардың жыл мезгіліне қарай қалай киінетінін біледі Әр жыл мезгілі туралы әңгімелейді. Әр жыл мезгіліне сай киінуді біледі. Әр жыл мезгіліне сай ойналатын ойындарды біледі.</p> <p>Бекіту сұрағы Жылдың әр мезгілі немен ерекшеленеді?</p> <p>ҚБ (Жұлдызшалар арқылы бағалау)</p> <p>2 тапсырма. Сабақ мақсаты: ауа райын шартты белгілер арқылы оқиды Белсенді оқыту әдістеру: жұптық жұмыс «Шартты белгілер» әдісі. Коммуникативтік дағды: тыңдалым-айтылым, жазылым Ойлау деңгейі білу, түсіну, қолдау. Ресурс. Шартты белгілер,суреттер,оқулық Саралау: Қарқын</p> <p>А жұбы.</p>
--	---

Өздерің тұратын елді мекенді сипаттаңдар. Қай жыл мезгілі екенін айтыңдар. Суреттерді пайдаланыңдар. Суретке қарап, ауа райы қалай өзгеріске түсетінін айтыңдар.

Дескриптор.

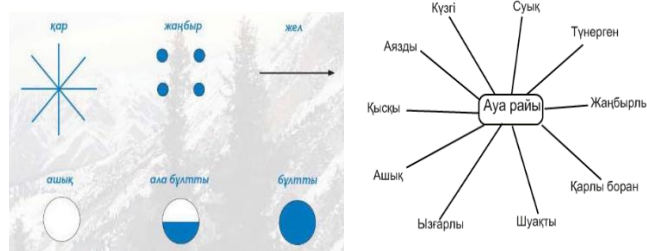
Өздері тұратын мекенді сипаттайды.

Қай жыл мезгілі екенін айтады

Суреттерге сай ауа райын әңгімелейді.

В жұбы.

Өздерің тұратын елді мекенді сипаттаңдар. Шартты белгілерді пайдаланып, жыл мезгілінің ауа райын білдіретін сөзбен сәйкестендіріңдер Ауа райы қалай өзгеріске түсетінін айтыңдар. Шартты белгілерді есте сақтаңыздар.

Дескриптор.

Өздері тұратын мекенді сипаттайды.

Қай жыл мезгілі екенін айтады

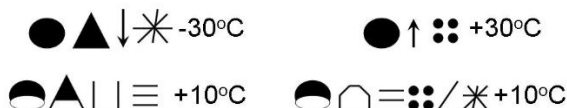
Шартты белгілерге пайдаланып, жыл мезгілінің ауа райын білдіретін сөздермен сәйкестендіреді.

Шартты белгілерді есте сақтайды.

С жұбы.

Өздерің тұратын елді мекенді сипаттаңдар. Сөздерді

пайдаланып, шартты белгілерді сәйкестендіріңдер.

Дескриптор.

Өздері тұратын мекенді сипаттайды-1

Қай жыл мезгілі екенін айтады-1

Сөздерді пайдаланып, шартты белгілерді сәйкестендіреді-1

Сөздің мағыналарын айтады-1

ҚБ «Ауа-райы» әдісі

3- тапсырма.

Сабақ мақсаты: табиғатта бос уақытын өткізу мүмкіндіктерін анықтайды.

Белсенді оқыту әдістеру: жеке жұмыс «Шартты белгілер» әдісі.

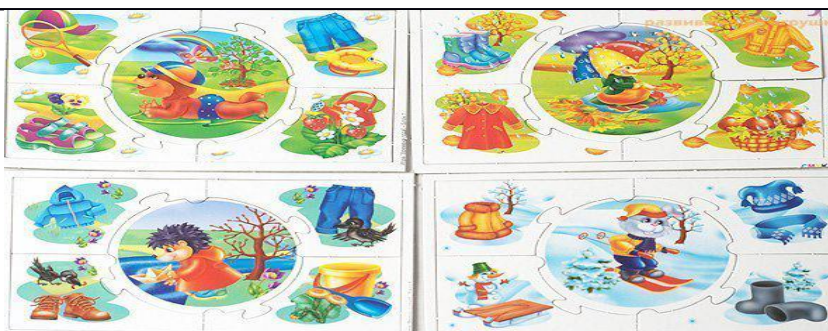
Коммуникативтік дағды: тыңдалым-айтылым, жазылым

Ойлау деңгейі білу, түсіну, қолдау.

Ресурс.суреттер,А4

Саралау: Қарқын.

А оқушы. Пазлды құрастырады. Табиғатта бос уақытын өткізу мүмкіндіктерін анықтайды.

Дескриптор.

Пазл құрастырады

Жыл мезгіліне сай бос уақытын қалай өткізетінін айтады.

В оқушы

Суретке қарап, сөйлем құрастырады. Бос уақыты туралы әңгімелейді.

Дескриптор.

Суретке сай сөйлем құрайды

Жыл мезгіліне сай бос уақытын қалай өткізетінін айтады.

С оқушы

Суретке қарап, мәтін құрастырады. Бос уақытымен байланыстырып сөйлейді.

	<p>Дескриптор. Суретке сай мәтін құрайды Жыл мезгіліне сай бос уақытын қалай өткізетінін айтады.</p> <p>ҚБ «Күн шуағы» әдісі</p>
Аяқталуы	<p>ҚБ(смайликтер арқылы бағалау) Сабақты қорыту: ҰЖ кестемен жұмыс. Бүгінгі ауа райын бақылау.</p> <p>Кері байланыс. Тапсырманы орындай алмадым. Аздап қиналдым. Тапсырманы орындай алдым.</p>

№ F00036 07.10.2021 ж

Дарынды оқушылармен жұмыс жүргізу тәжірибемнен

ШОШАНОВА ЗАИДА СЕРИКОВНА

Нұр-Сұлтан қаласы

№ 69 мектеп-гимназиясының бастауыш сынып мұғалімі

Алға қойған мақсатым - Тәуелсіз еліміздің ертеңгі болашақ тұлғаларын білім нәрімен сусындату. Талабы таудай, дарыны мол, іздемпаз, жан жақты, өз идеясын жүзеге асыра алатын, шығармашылық дарыны мол бала тәрбиелеу. Білім негізі бастауышта деген сөз ді ескере отырып.

Оқушылардың шығармашылық дарынын дамыту, Отанға деген сүйіспеншіліктерінгін арттырумыз қажет.

Еліміздің ертеңгі болашақ ұрпақтарын білімді, жаңашыл, өмірден дұрыс жол таба білу үшін өздігінен Саналы шешім қабылдай білуге үйретуіміз қажет. Дарын дегеніміз адам бойындағы негізінен ана сүтімен, ата тегімен даритын құбылыс екенін өмір тәжірибесінде дәлелдеп отыр.

Дарын ол баланың белгілі бір дүниеге психологиялық қабилеттілігі.

Осы қабилетті дер кезінде Анықтап оны одан әрі дамыта білу ұстаздар еншісінде. Дарынды баланы анықтауда, дарынды бала ерекшелігі пәнге деген қызығушылығы өте жоғары.

Есте сақтау қабилетті жақсы, сөздік қоры үлкен, пәндер арасындағы байланысты қабылдай алу және сәйкес тұжырымдар жасауы, тез шешім қабылдамауы, немесе берген сұрағына ойланып толықтай жауап беру.

Дарынды баламен жұмыс жүргізудің негізгі мақсаты: Өз бетінше шығармашылық ізденісін дамыту. Пәнге терең қызығушылығын арттыру. Оқушының әсерлік сезімін қалыптастыру. Оқушының деңгейін анықтау сайыстар, ойындар, кім жылдам, кім тапқыр ойындарын өткізу керек.

Оқушының шығармашылық пен айналысуына мектепте, сабақ үстінде қолайлы жағдай жасау. Шығармашылық жұмысқа баулып олардың белсенділіктерін, қызығушылықтарын арттыра түсу.

Шығармашылық қабилеттерін сабақта және сабақтан тыс уақытта дамытып отырамын. Оқушылардың жеке бас ерекшеліктеріне қарай қабилеттерін аша отырып ойын, қиялын дамыту, сөздік қорын молайтып, өз бетімен ізденуге, еңбектенуге дағдыландырып, жазу мәдениетін жетілдіру, өзіндік ой пікірлерін дамыту.

Оқу бағдарламасын тереңдетіп оқыту және оқушының белсенділігін дамыта отыру арқылы мақсатқа қол жеткіземіз.

Міндеттері: Оқушының белсенділігін қалыптастыра отырып шығармашылық ізденістің тиімді жолдарын үйрету.

Жан жақты ақпараттандыру. Жеке қабылеттеріне қарай ұжымдық жұмыстан бөлінбеуін қадағалап,қолдау көрсетіп ,әр деңгейдегі жеке тапсырмаларды деңгейіне қарай бөліп беремін.

Әр баланың шығармашылық белсенділігін арттыру,түрлі деңгейдегі олимпиадаларға,сайыстарға,ғылымт жобалар мен байқауларға қатысуларына қолдау көрсетемін. Менің Оқушыларға сенімділік көрсетіп, Іс әрекетіне ерік беріп,жігерлендіру. Адамгершілік қасиеттерін арттыру Өз ойын еркін айтуға бағыттау Ойы ұшқыр шығармашылық қабілеті жоғары, өмірге икемді ,жан жақты дамыған жеке тұлғаны тәрбиелеу.

Баламен жеке сыйластық және сенімді қарым қатынас орнату.

Дарынды баланың ерекшелігі Дарынды бала өзгеше және шапшаң ойлап, жауап береді Дарынды бала ішкі сезім жағынан өзгешелігі өте сезімтал, ықылас қойған нәрсесін, тақырыбын .Әр жерде негізгі мәселе етіп ұсынады.

Дарынды баланың бойынан табылатын асыл қасиеттер өмірге құштарлық, биік ізгіліктің кілті мыңды жығатын білімінде. Дарынды бала әр түрлі күрделі тапсырмаларды шешуге дайын болады, олардың сөздік қоры бай және ойларын ерекше бірдіреді.

Әр баланың жеке қабілетін анықтап,оны сол бағытқа жетелеу әр ұстаздың міндеті. Дарынды балаларға ақын, жазушылардың өмірбаяндары туралы реферат жаздырып, өлеңдерін жаттатудан бастадым.

Мақал-мәтел жаттау, өлеңдерін мәнерлеп оқуды үйреттім.

Математикаға қызығатын балдарға ең бірінші менталды арифметикадан бастадым. Олардың жетістігі мен үшін қуаныш еңбегінің жемісі екенін сезесің Абай атамыз айтқандай «Ақырын жүріп,анық бас,еңбегің кетпес далаға Ұстаздық еткен жалықпас үйретуден балаға» дегендей, келекшекте де қоғамымызға өз пайдасын келтіріп, ұғымтал зерделі шәкірттерді тәрбиелеп, қанаттарын қатайтып ұшыру біз ұстаздардың парызымыз деп білемін.

№ F00037 07.10.2021 ж

Оқушының оқу жылдамдығын қалай арттыруға болады?

МЕМЕЙХАН ЖАНАРГҮЛ

Нұр-Сұлтан қаласы

№ 69 мектеп-гимназиясының бастауыш сынып мұғалімі

Бастауыш мектепті бітіріп шыққан оқушы өз деңгейінде оқу техникасын меңгеріп шығуы тиіс. Көбінесе бастауыш буынды бітірген барлық оқушының дерлік оқу дағдысы сол төрт жыл ішінде қалыптасып үлгермейді.

Сондықтан, бастауыш сатыда балалардың оқу дағдылары толығымен қалыптасып үлгермей қалады. Ол ұзақ дамудың тек қана ең алғашқы бөлімі болып табылады. Бастауыш мектепте оқушыларының оқу жылдамдығының төмен болу жағдайларын анықтай келе, оқушылардың оқу техникасын дамытудың психологиялық ерекшеліктерін кеңес дәуірі және шетел психологтарының еңбектерінен байқауға болады.

Психолог Т.Г.Егоровтың айтуынша «іштей, саналы, мәнерлі және жүрдек оқу, оқыту процесінің соңғы этаптарында ғана ұстаз ойлаған деңгейге жетеді» деген. Яғни, әріп танып, оқу сауаты қалыптаса бастағаннан оқушыны іштей оқуға, бірте-бірте түсініп оқуға үйреткен кезде ғана оның мәнерлі, жүрдек оқуы жақсарады. Оқу әрекеті бірнеше компоненттерден тұрады, бірінші, оқу әрекетін меңгеру, екінші, іс-әрекетті бақылау және бағалау.

Кіші мектеп жасындағы оқушылардың оқу әрекетін Л.И.Липкина зерттеулерінде де бақылауға болады. Оның пайымдауынша мектеп жасындағы оқушылардың «мен» деген концепциясының негізгі факторлары- баланың өзінің оқу әрекетіндегі меңгеру дегейі болып табылады, ол ұзақ дамудың тек қана алғашқы бөлімі болып табылады.

Бастауыш мектептердегі оқу дағдысын қалыптастыруын жүргізуде, қазіргі заманға сай, әдіс-тәсілдерді қолдануда, мынандай жағдайларды ескеру керек: -оқушылардың оқу дағдыларын жетілдірудің бір бөлігі-оқушының дұрыс және жүрдек оқуын қамтамасыз ету.

Баланың оқу техникасын жетілдірумен қатар, олардың оқуға деген ынтасын арттырып, оқуға берілген текстерді бірнеше рет жалықпай қайталауға дағдыландыру; -бастауыш сынып оқушысының, әсіресе абстрактылық ойлау қабілетінің жеткіліксіздеу болғандығынан, мәтінді оқу барысында оқушының білімін үнемі толықтырумен қатар, әртүрлі заттарды салыстыру арқылы дүниетанымын кеңейту және тағы с.с әдіс-тәсілдерді қолдану; -бастауыш сынып оқушыларының көркем әдеби шығармаларды қабылдап, түсінуге керекті мәліметтерді көркем-образды түрде ойлау дағдылары жеткіліксіздеу болғандығынан, шығармашылық қиял процесін дамытуды

қолану. Егер оқушы нашар оқыса, оның оқуға ынтасы өзінен-өзі төмендейді, үлгермейді. Әдетте кім тез оқыса, сол көп оқиды, көп оқыса, көп біледі.

Оқу техникасы артқан сайын, есте сақтау қабілеті де, ақыл-ой еңбегіне ынтасы да арта түседі. Мәтінді әрі жылдам, әрі дұрыс, әрі мазмұнды түсіне оқи білу-үлкен еңбектің жемісі. Өз туған тілінің қадірін түсіну ана тілінде жазылған кітаптарды оқудан басталады. Өйткені оқу - ақыл ой дамуының, қайнар көзі. «Оқуды тоқтатқан адам, ойлауды тоқтатады», - дейді Дени Дидро.

Бастауыш сыныптан-ақ негізі қалануы тиіс маңызды міндеттің бірі-оқушылардың оқу дағдысын дұрыс қалыптастыру.

Оқу дағдысын дұрыс қалыптастыру, жетілдіру мына негізгі талаптардан тұрады:

- 1) Оқу техникасы (дұрыс, тез қабылдау және сөздерді дыбыстау).
- 2) Мәтін мазмұнын түсіну (негізгі ойды, мазмұнын ажырату).

Бұл екеуі бір-бірімен тығыз байланысты. Өйткені оқу техникасы жетілдірмей – түсіну, дұрыс оқу жүзеге аспайды.

Оқушылардың оқу жылдамдығын жетілдіруді қамтамасыз ету үшін, төмендегідей жұмыстар жүргізу керек:

- Мәтіндерді өзгерту процесін жетілдіру.
- Оқу аймағының көлемін ұлғайту.
- Мәтіннің антиципациялық (алдын ала болжау) қабылдауын дамыту.
- Регрессияны (оқылып кеткен сөздерді қайталап оқуды) болдырмау.
- Баланың оқу іскерлігін дамыту мақсатында оқу темпін, ритмін мақсатты түрде өзгерту.
- Балаларды өзінің және басқа баланың ойын тыңдауға үйрету.
- Әртүрлі мазмұнды мәтіндерді қабылдау жүйесін қалыптастыру.

Мектепке алғаш келген бала ежелеп оқиды, оның көру аумағында бір ғана әріп тұрады, көбінесе қайта-қайта бұрын оқыған әрпіне көз жүгіртіп отырады, әр әріпке жекелеп көз тоқтатады, оқу аумағы тар болады. Осының салдарынан олардың оқығанды түсіну дәрежесі де төмен болады.

Ал әріпті тану дағдысының қалыптасып жетілуімен қатар баланың «көру, оқу аумағы» кеңейіп, дағдылана бастайды. Мұндай дағдыға ие болу балаға оңайға түспейді, ол көп күш-жігерін жұмсайды, мұнда әсіресе зейіні мен еркі үлкен рөл атқарады.

Осының барысында зейін мен еріктің төзімділік қасиеті жаттыға түседі. Осыған байланысты Шульте кестесін пайдаланып, көзді жаттықтыру жұмыстарын жүргізу керек. Сонымен қатар мұғалім баланың сауат ашу кезеңінен –ақ буынды, сөзді регрессиясыз оқуын жіте назарда ұстағаны дұрыс.

Оқушылардың сөзді буындап алға жылжып оқуын қадағалаған жөн. Л.А.Щерба мен С.К.Фоломкиняның айтуы бойынша бастауыш сынып оқушылары 1 минут ішінде 50-60 сөзден кем оқымауы тиіс.

Саналы түрде болсын, санасыз түрде болсын регрессиямен оқитын бала өзінің мәтінді бір рет оқығанына сенбейді. Бір жолдың өзін оқуда ондай оқушы бес, алты рет регрессияға ұшырайды. Қайталап оқу дағдысынан (регрессиядан) құтылу үшін, оқу барсында алдыға қарай озып оқу техникасын пайдаланған жөн. Қайта-қайта кері қайтып оқу оқу жылдамдығын төмендетіп қана қоймайды, сонымен қатар материалды түсіну деңгейін де нашарлатады.

Сауат ашу кезеңінде бала бар зейінін жеке әріптерді, буындарды қосып оқуға жұмсайды да, сөздердің арасындағы байланыстарға зер салмайды. Осыған орай, олардың саналы оқудан гөрі механикалық оқуы басым болады. Сондай-ақ олар іштей оқудан гөрі дауыстап оқуға дайын тұрады.

Оларға таңбалануы мен айтылуы бірдей сөздерді оқу да, жазу да біраз қиындық келтіреді. Ондай қиындықтан практикалық жолмен ғана шығуға болады, яғни мұғалім қадағалау жасау арқылы оқытып отырса, балалар жаттығудың арқасында біраздан кейін дағдыланады.

Сауат ашу кезеңінде балаларда мынадай дағдылар қалыптасады:

- 1.Сөзді буындап және тұтас сөздерді дұрыс оқу.
- 2.Көлемі шағын мәтіндерді саналы, түсініп оқу.

Дұрыс оқудың негіздері алғашқы оқу-жазуға үйрету кезінде-ақ қалана бастайды. Осы кезде мұғалім әрбір жеке сөзді балаларға жеке әріптеп оқытпай, буындап оқуға жаттықтырғаны жөн, бірақ мұнда балаларды сөздің сыртқы түрін ғана меңгеріп, мағынасын жаңылыс ұғынудан немесе тіпті түсінбей оқудан сақтандыру керек.

Егер бала буындап оқығанда қателессе, дереу түзетіп, оған қиын тиген сөздерге талдау жасап отырудың дұрыс оқуға дағдылану үшін пайдасы зор.

Іштей оқу мен дауыстап оқуға қойылатын талаптарды зерделей келіп, әдіскер ғалым С.Рахметова оны мынандай 4-ке бөліп көрсетеді:

- 1.Дұрыс оқу
- 2.Шапшаң оқу
- 3.Түсіну оқу
- 4.Мәнерлеп оқу

Оқу жылдамдығын дамыту дегенімізді – ғалымның «шапшаң оқу» деген терминге берген анықтамасымен байланыстыруға болады. Жылдам оқу дегеніміз – текстегі сөздерді қалай болса, солай бастырмалатып немесе сөздердің ара жігін айырмай оқу емес. Бұл – оқығанды түсінетіндей қалыптағы шапшандықпен оқу.

Дұрыс оқу Балалар өз бетінше бірінші сыныптың екінші жартысында және екінші сыныпта бірнеше сөз тіркестерін, тұтас сөз тіркестерін, фразалық тіркестерді оқи алатын болады.

Бірақ оқу үстінде интонациялық қате жіберу немесе мағынасына сүйеніп сөз тіркестерін қысқартып, жобалап оқу көп кездеседі. Бұның себебі, екінші сыныпта қойылатын міндет пен талап сөзді тұтас оқу болғандықтан, тұтас оқуға тырысу әрекетінің күшті болуынан, яғни оқуға деген ынта бар да машықтың әлі қалыптаспағандығынан белгілі бір фразаны, тіркестерді оқи білу машығы әлі жетілмегендігінен солай болатыны сөзсіз.

Осы себептер әлі оқуы жетіле қоймаған оқушының оқуды дұрыс оқыды ма дегенді тексеріп отыруға міндеттейді. Оқушының қайталап оқып кетпеуін мұғалім қадағалап ескерту жасап отыру керек. Мұғалімнен үнемі, үздіксіз ескерту естіген оқушы енді оны қайталмайтын болады. Шапшаң оқу Шапшаң оқуға үйретудегі мақсат – баланың өзі оқыған сөйлемін, мәтінін толық түсінуі және сонда қолданылған сөздердің мағынасын меңгеруіне қол жеткізу.

Мұны орындау үшін оқытушы баланың әрбір сөзді дұрыс анық оқуын үнемі қадағалап отыруы шарт. Әрбір сөзді дұрыс анық етіп оқыған бала сөзді түсінеді, демек шапшаң оқудың алғы шарты орындалады.

Осыдан шапшаң оқудың дұрыс оқумен, түсініп оқумен өте тығыз байланыстылығы көрініп тұрады. Оның үстіне сөзді дұрыс және түсініп оқу үшін мәтінді белгілі бір қарқынмен оқу қажет. Олай етпеген жағдайда мәтінді оқушы да, оны тыңдаушы да ештеңе түсінбейді.

Бастауыш мектеп мұғалімі шапшаң оқуды барлық сабақтарда жүзеге асырып отырады. Бұл жұмысты жүзеге асыру барысында ол ең әуелі дауыстан әрі ырғағына келтіре оқуға баса назар аударуға тиіс. Содан соң балалардың денсаулығын сақтау мақсатында көзбен кітаптың ара қашықтығын белгілі мөлшерде ұстауға көңіл бөледі және қандай ырғақпен, қай жылдамдықта оқу керектігін өзі мәтінді оқып көрсетеді. Шапшаң оқуға оқушыларды күнбе-күн өз бетінше оқыту арқылы ғана дағдыландырамыз дедік.

Ал мұның өзі оқушылардың сөйлеу мүшелерінің жетілуімен де тығыз байланысты. Сөйлеу мүшелерінің жетілуін, дами түсуін арттыру үшін айтылуы қиындау және қиын жұмбақтар мен жаңылтпаштар оқытудың және оларды ойын түрінде қайта-қайта айтқызудың пайдасы аса зор.

Катлин Б.Херстер өзінің «Баланы оқытуға үйрету» (Обучение детей к чтению) деген еңбегінде былай деген: «Оқу типі балалардың оқу материалына, оның түсінуіне байланысты. Оқушы өз бойында оқуға деген қызығушылығын арттыратын болса, соғұрлым оқу жылдамдығы артатын болады».

Бастауыш мектепте шапшаң оқу өз нәтижесін дауыстап оқу жылдамдығын минутына 58-72 сөз, түсініп оқу жылдамдығы минутына 90-95 сөз болғанда, әрі оқу кітабынан 8-10 өлең және шығарма үлгілерін жаттатқанда ғана нәтиже берері сөзсіз. Шапшаң оқуға балаларды 1-сыныптан бастап баулу керек.

Себебі, оқу жылдамдығы төмен бала өз сыныптастарына қарағанда үй тапсырмаларын орындау барысында оқып түсіну үшін көп уақыт жұмсайды, шаршайды, оқуға деген ықыласы төмендеп, өзіне сенуден қалады.

Нәтижесінде баланың оқу көрсеткіштері нашарлап, эмоциональдық күйзеліске ұшырап, оқуға мүлдем құлқы болмайды. Түсініп оқу Оқушы мектеп есігін ашқаннан бастап-ақ оқыған сөзінің мағынасын түсінуге бағытталған жұмыстар жүргізіледі. Сол жұмыс түрлері мәнерлеп оқуға жол ашып отырады.

Мұғалім жеке сөзді, сөйлемдерді оқу кезінде оқушылардың тек оқып шықаннына қанағаттанбай, оның мағынасын ашуға арналған жұмыстар жүргізуі тиіс. Яғни оқушы оқып тұрған сөзін, сөйлемін өзі түсініп тұр ма, соны анықтап, егер оқушы түсінбесе, мұғалім қосымша түсіндіру жұмысын жүргізуі тиіс. Осыдан кейін мұғалім оқушының берілген сөзді не мәтінді үстірт оқымай дауыс ырғағымен оқуын қадағалап отырады.

Қазақ алфавитіндегі әріптердің дұрыс, анық аталуына оқушыны жатықтыру үшін баланың ауыз қуысындағы тіл, ерін, тіс, жақтарына арналған артикуляциялық жаттығуларды жүргізгені дұрыс.

Бастауыш сынып оқушыларының дұрыс өз бетінше оқуын жетілдіруде қойылатын бағдарламалық талаптың бірі оқушыны мәнерлеп оқуға үйрету болып табылады. Мәнерлеп оқу – қандай мәтінді болмасын дұрыс оқып, сөздерді бұзбай, қалдырмай, сөз аяғын жұтып қоймай, әрбір сөзді, ондағы дыбыстарды анық етіп оқу.

Көркем шығарманың негізгі ой тірегін анықтап алмай, оқығандағы мақсат айқын болмайынша бірде бір жолды мәнерлеп оқу мүмкін емес.

Оқушыны мәнерлеп оқуға үйретпейінше оны мәдениетті сөйлеуге үйретеміз деп айта алмаймыз. Ал мәдениетті сөйлеу дегеніміз-сөйлеудегі, жазудағы тіл жұмсаудың өнегелі үлгілері болып табылады. Осыларды үйрету негізгі бастауыш мектептен басталады және қаланады.

Жалпы оқу дағдысы дұрыс қалыптаспаған оқушы білім негіздерін жақсы қабылдай алмайды, өздігінен кітаптағы тапсырманы орындап өз бетінше білімді игере алмайды. Оқушының бойында қалыптасуға тиісті дағды мен шеберлік мемлекеттік стандарт талабына сәйкес болу үшін мұғалім оқу-білім үрдісінде қиындықтарды жоюға бағытталған жүйелі жұмыс жүргізу арқылы білім сапасын арттыра алады.

Балғын бүлдіршіндер-еліміздің ертеңі-біздің қоғамымыздың мүшесі. Сондықтан да баланы кіші жастан бастап дұрыс оқып, сауатты болып шығуын бастауыш сыныптың ұстаздары жіте назарда ұстауы тиіс .

№ F00038 07.10.2021 ж

Заман көші – болашақ бағдары

БЕРДІХАН ЕРКЕГҮЛ

Нұр-Сұлтан қаласы

№ 69 мектеп-гимназиясының бастауыш сынып мұғалімі

Мектеп қабырғасын қайыспайтындай етіп тұрғызуға алғаш себеп болған ғұлама ұстаз Ыбырай Алтынсариннің білімінің түбірі сақталғанымен, ғылыми тұрғыда педагогикалық әдістер өркендеуде.

Ғылыми жұмыс – білімді жетілдіру, дәлелдеу, оны жарыққа шығару үшін берілетін үлкен мүмкіндік. Егеменді еліміздің өскелең ұрпағын ойлы да іскер, өзіне - өзі сенімді, интеллектуалдық деңгейі биік азамат етіп тәрбиелеуде мектептің алатын орны ерекше.

Ұстаздардың міндеті – жеке тұлғаны дамытып, оның білімге деген сенімін нығайту, оқуға қызығушылығын оятып, ынтасын арттыру.

Қазіргі заманғы ғылыми - техникалық үрдістің қарқыны білім беру жүйесінің алдына үлкен мақсаттар мен жаңа міндеттер жүктейді.

Жас ұрпақты жан - жақты жетілген, ақылды, парасатты, ой - өрісі биік, бәсекеге қабілетті азамат етіп тәрбиелеу – қоғамның мақсаты.

Бұл әр мұғалімнің шығармашылық ізденіспен, жаңаша әдіспен жұмыс істеуін қажет етеді. Білім - ел қазынасы, білімді ұрпақ – ел байлығы, білімнің негізі мектепте, яғни бар ғылымның бастауы – мектеп.

«Елдің келешегі бүгінгі жастардың қолында, ал жас ұрпақтың тағдыры – ұстаздың қолында», - деп Тұңғыш Елбасы бізге үлкен міндет артып отыр.

Мектеп оқушыларын ғылыми жұмысқа баулу – педагог шығармашылығының нәтижелі жұмысы. ХХІ ғасырдың озат оқушылары қазіргі таңда ғылыми ортада қалыптасып, дамып келеді. Себебі, жаңа технологиялар, жаңа сала, жаңа іс-әрекет, әлеуметтік желідегі жаңа ақпараттар барлығы оларды ғылыми іс-әрекеттерге жетелейді.

Бұл келешек ұрпақтың ой-санасының дамуының жоғарғы деңгейін көрсетеді. Әрбір оқушының жас ерекшелігіне, қабілетіне қарай дарындылығын әр түрлі әдістермен айқындау және дамыту, оның ішінде ғылыми іздеу қызметімен ұштастыру – жаңашыл педагогтің міндеті.

«Ұстаздан шәкірт озар», - деиекші, заман біздердікі, яғни, бойында намыс оты қайнаған, болашағы жарқын жайнаған, өздерінің білімімен сайланған жастардыкі.

Мен кеудесінде «қазақ» деген ұшқыны бар, ғылым-білім жолында оза шапқан білімді ұрпақтың келешегін ғылыми тұрғыда толық елестете аламын.

Егемен еліміздің саналы ұрпағы ғылым жолында шың басына шығуы үшін, қазірден бастап, өмірді жаңашылдықпен елестетуі тиіс.

Себебі, жаңа дүниенің барлығы ғылым дамуы.

Ол үшін мектеп қабырғасында арнайы ғылыми, зерттеу, тәжірибе алмасу жұмыстарына қатысып, білімдерін шыңдауы абзал.

Оқытушы, ағартушы, ірі ғалым, қоғам қайраткері Ахмет Байтұрсынұлы: «Оқу жұмысының үш жағы үш мәселеге тіреледі: бірі мұғалімге, бірі құралға, бірі ақшаға». Осы үшеуі бірдей тең болса, оқу қисаймай, ауытқымай түзу жүреді. Ол үшеуі тең болмағанда оқу жұмысы аумалы жүк сияқты орнықсыз» - деген екен. Сол үшін де болашақтың айқын келбеті, ұстаздың тәлімімен ғылымға қанат қақса, келешегінің дамуын қалыптастырады

№ F00039 07.10.2021 ж

Шамалар арасындағы тәуелділік

АХМЕТОВА АНАРГУЛЬ ЕРМЕКОВНА

Нұр-Сұлтан қаласы

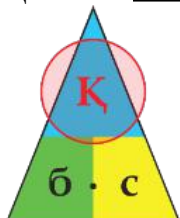
№ 69 мектеп-гимназиясының бастауыш сынып мұғалімі

Мұғалімнің аты-жөні										
Пән/Сынып:		Математика / 3-сынып								
Қай аптаның нешінші сабағы										
Тарау немесе бөлім атауы:		Көбейту және бөлу								
Сабақтың тақырыбы:		Шамалар арасындағы тәуелділік								
Оқу мақсаты:		3.2.3.4. 2 – 3 амалдан тұратын есептерді шығару								
Бағалау критерийі:		Білемін «+», білмеймін «-» белгісін қою.								
Саралап оқыту тапсырмалары										
Ұжымдық жұмыс Жаңа тақырыптың түсіндірілуі		Бірлескен жұмыс (1,2 тапсырма) Тапсырманы ұсыну және дұрыс жауапты ұсыну арқылы үйрету	Жеке жұмыс Тапсырманы ұсыну, оқушылар өз бетімен орындауы							
Уақыты	Кезеңі	Тапсырма	Тапсырманың мақсаты	Бағалау						
2 минут	Ұйымдастыру	Тақырып, мақсаттармен таныстыру	Не меңгеретінін білу үшін							
13 минут	Жаңа сабақ	Жаңа сабақты цифрлық ресурстар арқылы түсіндіру Кестені ауызша толтыру.	Жаңа тақырыпты меңгеру	Тапсырманы орындаған оқушыны ауызша мадақтау						
		<table border="1"> <tr> <td>Бағасы</td> <td>Саны</td> <td>Құны</td> </tr> <tr> <td>9 теңге</td> <td>3 дана</td> <td>27 теңге</td> </tr> </table>	Бағасы	Саны	Құны	9 теңге	3 дана	27 теңге		
Бағасы	Саны	Құны								
9 теңге	3 дана	27 теңге								

5 теңге	6 дана	30 теңге
4 теңге	6 дана	24 теңге

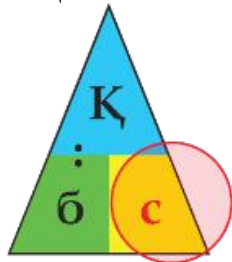
Заттың құнын білу үшін заттың бағасын оның санына көбейту керек.

$$Қ = б \cdot с$$

Сатып алынған заттың санын білу үшін заттың құнын заттың бағасына бөлу керек.

$$с = Қ : б$$

Заттың бағасын білу үшін заттың құнын оның санына бөлу керек.

$$б = Қ : с$$

15 минут	Тәжірибе	<p>1-тапсырма «Дүкен» ойыны Сен дүкенге келдің. Әрбір сатып алынған заттың құнын анықта. Кесте бойынша есеп құрастырыңдар. Жолдастарыңнан оны шығаруды сұра. Бос орындарды толтыр және тексер.</p> <table border="1"> <tr> <td>9 теңгеден 5 дәптер</td> <td>45 тг</td> </tr> <tr> <td>8 теңгеден 3 хатқалта</td> <td>24 тг</td> </tr> <tr> <td>7 теңгеден 4 дәптерқап</td> <td>28 тг</td> </tr> <tr> <td>8 теңгеден 4 бетбелгі</td> <td>32 тг</td> </tr> <tr> <td>8 теңгеден 2 ашықхат</td> <td>16 тг</td> </tr> <tr> <td>10 теңгеден 5 өшіргіш</td> <td>50 тг</td> </tr> </table> <p>2- тапсырма Есепті құрастырып, шартын жазып, Шешуін жазып, сұраққа жауабын жазу.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Болды</th> <th>Сатып алынды</th> <th>Қалды</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>80 теңге</td> <td> 9 теңгеде н </td> <td>? теңге</td> </tr> </tbody> </table> <p>Шарты: Болды- 80 тг Сатып алды- 9 тг-ден 2 (д) Қалды-? тг</p>	9 теңгеден 5 дәптер	45 тг	8 теңгеден 3 хатқалта	24 тг	7 теңгеден 4 дәптерқап	28 тг	8 теңгеден 4 бетбелгі	32 тг	8 теңгеден 2 ашықхат	16 тг	10 теңгеден 5 өшіргіш	50 тг	Болды	Сатып алынды	Қалды	80 теңге	 9 теңгеде н	? теңге	Жаңа тақырыпты тәжірибе арқылы меңгеру	<p>Бағалау критерийлерін ұсыну</p> <p>Дүкен ойынында заттың құнын таба білдім.</p> <p>Кестеге байланысты есеп құрастырдым</p> <p>Кері есеп құрастыра алдым.</p>
9 теңгеден 5 дәптер	45 тг																					
8 теңгеден 3 хатқалта	24 тг																					
7 теңгеден 4 дәптерқап	28 тг																					
8 теңгеден 4 бетбелгі	32 тг																					
8 теңгеден 2 ашықхат	16 тг																					
10 теңгеден 5 өшіргіш	50 тг																					
Болды	Сатып алынды	Қалды																				
80 теңге	 9 теңгеде н	? теңге																				

	<p>Шешуі: $80 \text{ тг} - 9 \text{ тг} \times 2 = 62 \text{ тг}$ Жауабы: қалды 62 теңге</p>							
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Болды</th> <th>Сатып алынды</th> <th>Қалды</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>70 теңге</td> <td> 3 теңгеден </td> <td>? теңге</td> </tr> </tbody> </table>	Болды	Сатып алынды	Қалды	70 теңге	 3 теңгеден	? теңге	
Болды	Сатып алынды	Қалды						
70 теңге	 3 теңгеден	? теңге						
	<p>Шарты Болды- 70 тг Сатып алды- 3 тг-ден 2 (қ) Қалды-? тг Шешуі: $70 \text{ тг} - 3 \text{ тг} \times 4 = 58 \text{ тг}$ Жауабы: қалды 58 теңге</p> <p><i>Кері есеп құрастырып көрейік!</i> Кері есеп</p>							
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Болды</th> <th>Сатып алынды</th> <th>Қалды</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>? теңге</td> <td> 3 теңгеден </td> <td>58 теңге</td> </tr> </tbody> </table>	Болды	Сатып алынды	Қалды	? теңге	 3 теңгеден	58 теңге	
Болды	Сатып алынды	Қалды						
? теңге	 3 теңгеден	58 теңге						
	<p>Болды- ? тг Сатып алды- 3 тг-ден 2 (қ) Қалды-58 тг Шешуі: $3 \text{ тг} \times 4 + 58 \text{ тг} = 70 \text{ тг}$ Жауабы: болды 70 теңге</p> <p>Дескриптор: Есептеудің ауызша және жазбаша тәсілдерін пайдалана отырып, қосу және азайту амалдарын орындау біліктері, безендіру, түсініктеме беру, дәлелдеу, оқу тапсырмаларын шешуде болжамдар айту</p>							

МАЗМҰНЫ

- *КӘРІБАЙ СЫМБАТ АҒЫБАЙҚЫЗЫ*
- *ҚАЛДЫБЕК ТОЛҒАНАЙ ҒАЛЫМЖАНҚЫЗЫ*
- *КЕНЖЕҒАЛИ ГҮЛБАҒРАМ ҚАЙРАТҚЫЗЫ*
- *СМАЙЛОВА НАЗЕРКЕ АРАЛБАЙКЫЗЫ*
- *НҰРҚАСЫМОВА ЖҰЛДЫЗ БОЛАТҚЫЗЫ*
- *ИМАНКУЛОВА ҚАРЛЫҒАШ МУРТАЗАЕВНА*
- *КАРИМСАКОВА МЕРУЕРТ НҰРТАНҚЫЗЫ*
- *ТАЛҒАТ НАЗГҮЛ*
- *ШОШАНОВА ЗАИДА СЕРИКОВНА*
- *МЕМЕЙХАН ЖАНАРГҮЛ*
- *БЕРДІХАН ЕРКЕГҮЛ*
- *АХМЕТОВА АНАРГУЛЬ ЕРМЕКОВНА*